

СІМ ІСТОРІЙ

---

ЛІВО

Василь  
Врублевський

*Василь Врублевський*

---

# СІМ ІСТОРІЙ

*Оповідання та новели*

Житомир  
Видавництво журналу "Авжеж!"  
1993

84 Ук7  
В83

### Про автора

*Народився 1963 року в селі Карвинівка на Житомирщині.*

*За освітою — філолог.*

*Автор книжки повістей “Замах на генсека” (Житомир, 1992), книжки поезій “Свято останньої ночі” (Київ, 1993), упорядник та автор передмови хрестоматійного збірника “Проклятого віку струна” (Житомир, 1992).*

*Виступає також з літературно-критичними статтями в періодиці.*

*Мешкає в Житомирі.*

© Врублевський Василь, 1993.

ISBN 5-86123-041-7

---

---

## СКИБКА МІСЯЦЯ У ВІКНІ НАВПРОТИ

У вікні навпроти висить скибка місяця... Дивимось одне одному в вічі — і на чому ж ми зупинилися? Здається, ти дорікала мені за егоїзм і черствість?.. Саме так. Ти сказала, що не маю бодай краплини жалю до тебе, що я взагалі такий, як і всі чоловіки... Цікаво, а чому це я повинен бути не таким, як усі?.. Можна подумати, що ти чимось різнишся від собі подібних! Можна подумати, що в стосунках зі мною шу-



каєш ще чогось, окрім вгамування пристрасті?! Знаєш, це зовсім нерозумно — пірнати в глибинні матерії, коли мотиви вчинків ось тут, на поверхні, на самісіньких гребінчиках хвиль, що колишуться легким вітерцем буденних вчинків, буденних думок і ще більш буденніших прагнень... Що ти кажеш?.. Чому я так довго не телефонував?.. Ти хотіла мене бачити?.. Дуже?.. Питаю: дуже хотіла?.. І я зобов'язаний відповідати?.. Вибач, але я не збираюся тобі звітувати, що, де й коли... Хай буде так, як ти кажеш, мені все одно, що ти про це думаєш...

Згідно з Фрейдом... Фрейд? Ти не знаєш, хто такий Фрейд?.. Так, якоюсь мірою... Отже, за Фрейдом, людина — та ж сама тварина. Різниця тільки в тому, що вона позбулася хвоста й навчилася сентиментальностям...

Мені подобається дивитися в твої пригаслі очі й говорити дурниці, які ти, проте, вислуховуєш дуже уважно, навіть занадто дуже уважно. Якийсь дивний зблиск застигає в твоїх зіницях — і я бачу в них скибку місяця, що вісить у вікні навпроти... Втім, я тільки можу здогадуватися, що то саме скибка місяця, як здогадуюся про те, що вісить вона не у вікні навпроти, а в цих двох мікроскопічних озерцях, що ось-ось вихлюпнуться зі своїх беріжків, обрамлених деревцями-війками... Цього ще не вистачало!

Обережно встаю з розгойданого рипучого ліжка і йду до вікна. Внизу тихо й безлюдно. У вікні навпроти й насправді висить скибка місяця. Посеред хідника біліє трикутничок — чи то папірець, чи загублений кимось носовичок. На майдані лівобіч маячить самотня фігурка. Йй, певно, немає чим себе зайняти — найбільше, на що спромоглася її уява, це раз по разу поблимувати смугастою палицею... Бідолахо-автоінспекторе! Так і стовбичитимеш до ранку в той час, коли з твоєю благовірною, цілком можливо, бавиться який-небудь ловелас. Як от я з цією жінкою, котра також чиясь дружина...

Спиною відчуваю твій ображений погляд. Розумію, чого тобі хочеться. Розумію, що заради цієї ночі ти зробила не-

можливе... Але...але... ще година чи дві — і щезне скибка місяця у вікні навпроти, і нам доведеться вертатися кожному на свій життєплин. Хто знає: можливо, тієї ніжності, що зараз від мене, ти вимагатимеш завтра від свого... Хто знає: можливо, що в ньому ти шукатимеш чогось мого, а — може! — в мені ти зараз бачиш ще когось...

Мовчиш?

Пробач, але я не зможу дати тобі більше, ніж зміг вже дати... Так, схолоднів... Прошу, не треба! Не треба про це! Навіщо ці докори?... Звісно, я не можу веліти... але ж і ти...

Дивно: ще кілька митей тому я несамовито бажав твоїх обіймів, не міг дочекатися, коли увійду й розчинюсь в тобі... і ось!..

Де мої цигарки? Ти не бачила?

Нестерпно хочеться курити... Звичайно, звичайно! Між нами нічого не було... Сон? Звісно, що тільки сон... Не слухати тебе? Чому ж? Ти говориш дуже розумні речі!..

Ось вони!

Ти погано почуваєшся від диму? Але ж раніше... Гаразд, не буду, хіба що кілька затяжок... Швидше б наставав ранок! Так хочеться вирватися із цього лагідного концтабору!.. Ні, що ти! Я ні на що не гніваюсь, все добре... Кажеш, що вперше зрадила чоловікові?... Господи, який у біса гріх! Не ти перша, заспокойся...

Ніби заснула...

Потихцем одягаюсь і виходжу з квартири. Дзвінке клацання замка, що — здається — може розбудити все місто, змушує спершу затамуватися, а по тому чимдуж збігти вниз. Вислизаю з під'їзду — у вікні навпроти висить скибка місяця. Ступаю тихо, не озираючись, і відчуваю: ти стоїш у нічній сорочці, прихилившись до одвірка, і дивишся мені услід. Мені страшенно муляє глянути на тебе в цю мить, але стримуюсь, бо знаю: варто стрітись з твоїм поглядом — і не матиму вже сил, аби не вернутись, і тоді доведеться ще довго-довго заспокоювати тебе, повторюючи й повторюючи, немов заклин-

нання: нічого такого не сталося... я подзвоню... обов'язково подзвоню... нічого, нічого, нічого не сталося...

Все!

Мене поглинає рятівна тінь від сусіднього будинку, я в безпеці...

Спиняюсь, дістаю цигарку, чиркаю сірником. Кволенький вогник навіть не встигає витіснити з човника долонь темряву — війнув вітер, залопотіли поли плаща. Обертаюсь, підставляючи вітрові спину, але тепер запалювати сірника навіть не пробую: із під'їзду навпроти зиркають твої споволочені очі, а над неоковирним силуетом хрущівки висить скибка місяця...

Твій погляд — немов погляд кошеняти, вкиненого у воду.

Дивимось одне одному в очі — і все далі і далі віддаляємось одне від одного... Це вже десь було. Це я вже десь читав. Чи чув.

---

ТЕКЛЯ  
З МАРІЄЮ  
ТА ЩЕ  
ХТОСЬ  
ТРЕТІЙ

1.

— ...іть не здогадуємося чи, може, не хочемо собі в тому зізнатися, що ми, жінки, неймовірно дивакуваті створіння, я б навіть сказала так: екзотичні тваринки.

На цей останній Теклин реверанс Марія дещо зарізко підвела голову, таким же зарізким жестом відкинула рукою пасмо волосся з-над очей і зиркнула з цікавиною та деяким здивуванням.

— Заперечити хочеш? — спроквола, витримавши паузу, мовила Текля і, посміхаючись самими лише кутиками пухлих губ, чиркнула запальничкою.

— Ні-ні, — якось аж занадто поспішно озвалася Марія, — все так, все вірно... — і за цей поспіх раптом зробилося їй ніяково і соромно.

Ніяково і соромно — перед собою...

/...ця поступливість... з якого дива, подумалося, повинна у всьому погоджуватися? тільки тому, що Текля старша? чи тому, що начальниця?..

... а втім, вона добре знала: ні вік, ні тим паче посада Текліні у цьому випадку, в цій ситуації, при цій розмові за чашечкою гарної бразильської кави не грають ніякої ролі.../

Але що ж тоді, що?

/... ось вона сидить навпроти, загорнувшись у піжаму, неквапом попихує цигаркою та час від часу відпиває невеличкими ковточками гарячу коричневу рідину з порцелянової чашечки, — така проста, така звичайна жінка, яких десятки, сотні, тисячі цією передвечірньою порою сидить в панельних і цегляних коробках, і щонаймеше третина з них робить цієї миті те ж саме, що й Текля; хіба що не всі насолоджуються справжньою бразильською кавою, але то вже деталі, то вже дрібниці, і річ не в тому... а в чому ж, в чому? може, в тому, що всі вони — породисті хатні киці, такий собі обов'язковий атрибут міської квартири стандартної квадратури, із стандартними меблями, стандартною дерматиною оббивкою вхідних дверей? та й самі вони — стандартні дружини при стандартних чоловіках... стоп! кого-кого, а Теклю стандартною не назвеш ніяк! вже навіть саме ім'я: Теокліна Нарцисівна за паспортом... врешті, їй якраз і місце на квітнику чи в оранжереї, така вона пишна, розквітла, вабляча... (Марія уважніше глянула на Теклю. Так, певно, роздивляються при знайомстві або ж після тривалого нездбання).

... і справді ж!.. досить вже таки помітна повнота не псує її, навіть навпаки: додає загадковості чи що? ні-ні, не загад-

ковості, швидше всього — привертає увагу і... і... і збуджує інтерес... так-так, саме так: ця навдивовиж рухлива попри повноту жінка у ліжку, мабуть, справжня тигриця! коли б я була, подумала Марія, чоловіком — нізачо не пройшла б повз неї, не зачепивши бодай поглядом.../

— Про що це ти замислилась?

Заскочена дещо зненацька, Марія не знайшлася, що відповісти, тільки непевно знизала плечем.

— І все ж?

— Та так, ні про що.

— Ні про що? — хитрувато і трохи (так здалося) зверхньо усміхнулася Текля. — Ану, зізнавайся!

/... зізнаватися? в чому? ні, думки ж на те і є думками, аби бути тільки твоїми, вони — твоє і тільки твоє, єдине, що належить тобі і більше нікому, єдине, чим ти володієш беззастережно; можна віддати все, можуть відібрати все, але не їх.../

Але Текля так хитро, так переможно (і чому саме так: переможно?) дивиться на тебе, що ти мимоволі (та ні, проти власної волі!) всміхаєшся й покійно, з тихим захопленням кажеш:

— Ти незвичайна жінка!

— Я незвичайна? — мало не захлинається на рапт сміхом Текля. — Я незвичайна? Ні, голубко! Я найзвичайнісінька! — і, обірвавши сміх, повторює, розщеплюючи слово на склади: — Най-звичай-ні-сінь-ка!

А потім ще раз, незнано для чого:

— Най-звичай-ні-сінь-ка!

Зрештою, незнано для чого — це так Марія вважає. Сама ж Текля чудово знає, для чого. Так, вона чудово знає, чого хоче, і знає, як того домогтися, і не дарма вона запросила це дівчисько в гості; а воно одразу ж і прибігло, мало не луснувши від щастя: звісно, ой як хочеться заприятелювати з начальницею!.. Начальниця — міркувало, певно, собі — це те, що треба, це дуже файно...

— Текле, а ти була заміжною?

Дурепище, навіщо їй це?!

Та, хоч і спалахнула в душі крихітна неприязнь, відповідає Текля спокійно, з погордою навіть:

— Була.

— І чому?..

— Облиш! — Текля обриває на півслові. — Ти, мабуть, думаєш, що це щось дуже добре?

Марія зиркає з подивом, озивається недовіжливо:

— Хіба ж ні?

— Звісно! — Текля не посміхається, але й особливої серйозності на її обличчі не видно. — Єдина перевага заміжжя в тому, що маєш біля себе чоловіка, якого можеш вкласти в ліжку, коли тобі заманеться...

Марія не йме віри почутому: та ні, ні, Текля жартує, Текля глузує з неї!

/... вона не може так думати! адже... адже це страшно — бачити в чоловікові тільки самця... Текля не може так думати насправді, вона ж чуйна, вона ж красива, вона розумна... жартує! звичайно, що жартує.../

— Ой, дівчинко! — сплескує Текля в долоні. — Яка ж ти наївна! Для тебе це все ще романтика, ти ще віриш у якісь там почуття... Дурненька, чим раніше ти розпрощаєшся з цими дурними мріями, тим краще буде для тебе!

— Але ж...

— Та зрозумій же, зрозумій: позбуваючись ілюзій, ми здобуємо свободу. А свобода — це все! Спокій, розкутість, щастя...

Марія слухає, слухає, затамувавши подих, слухає зне-  
тямлено, але й довірливо, та однак, однак, однак не вірить жодному Теклиному слову.

/... Текля глузує з неї, вона не може говорити так на повному серйозі, не може!../

— Я бачу, — Текля примружує очі, ледь-ледь схиляє голову і дивиться на Марію тепер вже навскіс, знизу вгору; від

цього очі її здаються вузькуватими, а вроджена засмага робить Теклю схожою на азійку, — я бачу, що ти не в усьому, а може, й зовсім не згодна зі мною, та це, повір, тільки тому, що ти молода й не маєш життєвого досвіду.

— А чому... — Марія нарешті здобувається на слово, але одразу ж і вмовкає: думки, та ні, лише обривки думок, неясні, безладні, протирічні обривки думок розпалюють мозок і уяву, а здолати з ними їй незмога.

Текля завважає її даремні потуги хоч щось, хоч що-небудь, хоч якось заперечити, і її це тішить. Тішить не тому, що має можливість хизуватися власною зверхністю, ні, — тішить тому, що вона знає, чого хоче, і знає, як того домогтися, а теперішня Маріїна розгубленість тільки посвідчує: все так і буде, треба тільки довести цю розгубленість до найвищої точки — тоді це дівчисько стане підвладною у всьому й чинитиме все, чого забажає вона, Текля... Марія ще зовсім юна, ще зовсім дурненька, ще зовсім недосвідчена, вона щойно випала з домашнього кубельця, з неї, наче із кавалка м'якої глини, можна ліпити все, що захочеш.

Марія нараз відчула страх від того Теклиного погляду — темні очі ніби пронизували її наскрізь...

“Та ні, це мені приверзлося... Це, мабуть, від того, що Текля тут, серед хатнього затишку, зовсім не така, як на службі... На службі Текля — сама тільки зосередженість і неприступність, а в цій піжамі і з цією чашечкою — відверта, щира, своя ніби... Немов подруга, старша, досвідченіша подруга...”

Текля помітила ці мигцеві переміни, та їх і не важко було помітити — якщо ти не сліпець! — на Маріїному обличчі: дівчисько ще, дитя, навіть нічого утаїти не вміє...

— А спечно, чи не так? — спитала раптом і, поставивши філіжанку на край журнального столика, дістала з кишені хустинку, змахнула бісеринки вологи з чола.

— Авжеж, — кивнула Марія.

— То чом би нам не прогулятися? Чом би не зробити



вечірній променад? — підморгнула Текля змовницьки.

І, не чекаючи відповіді, підвелася:

— Ось я лишень перевдягнуся...

Не встигла Марія й вуста розвести, а Текля вже зникла в дверях суміжної кімнати — там, здогадалася, спальня.

/... справді, піт летиться, наче струмком, ще півгодини — і хоч роздягайся... Текля це гарно придумала, о такій порі на вулиці просто чудово: ніяких тобі черг, ніякої штовханини, пари.../

— Я вже! — постала Текля перед Марією в простому, недорогому, але добротному пошитому платті — з глибоким декольте, з широкими рукавами, воно було приємне оку.

Так-так, смак Теклі ніколи не зраджує! З нею по вулиці буде йти, ніби із старшою сестрою: більше тридцяти зараз їй нізащо не даси. Того й дивись, що кавалери зачнуть липнути.

— Ну що, йдемо? — каже Текля, видимо вдоволена справленим враженням, і не втримується: — Як я тобі? Ще можу підчепити якогось хлопчика?

— А певно ж! — усміхнулася Марія, й згадала своє: “Коли б була чоловіком, нізащо не пройшла б мимо Теклі, не зачепивши її бодай поглядом...”

І усміхається ще раз.

Текля злегка похмурніє:

— Посмішка в тебе якась дивна, не така...

— Як це? — ніяковіє Марія.

— Не зовсім щира, іронічна... Мабуть, думаєш, що мій вік...

— Та що ти! — гарячково заперечує дівчина. — Нічого такого! Ти виглядаєш прекрасно, можу заприсягтися, що...

— Не треба! — дещо лагідніше перебиває Текля. — Не говори мені цих нікчемних компліментів, ти не чоловік...

— Але це не комп...

— Маріє! Я ж сказала!

## 2.

... але і наступного дня, і наступного після наступного — Текля на службі, як і завжди, сконцентрована непідступність: ані жодним жестом, ані жодним словом, ані навіть відтінком голосу вона не відступила від усталених “чисто службових” стосунків. Ніби не було недільних гостин, ані довірливої розмови, ані прогулянки вечірнім містом. Спершу Марію це бентежило, але трималося те відчуття при ній недовго, їй вистачило розуму й тактовності і самій повестися таким же чином...

Так минув тиждень, аж у п'ятницю, за хвилину до вісімнадцятої, коли Марія вже зібралася з роботи, прийшла секретарка і сказала:

— Машо, тебе Теокліна Нарцисівна викликає!

## 3.

Цієї ночі перед суботою їй приснився сон-спогад.

... ніяк не пригадати: плакала чи сміялась.

... ніяк не пригадати: хто підхопив майже безживне тіло, поволік до ванної, хлюпнув в обличчя водою, тоді опустив на підлогу й задер спідничку.

... дзюркотіла вода.

... тільки й пригадується, що — дзюркотіла вода...

Прокинувшись, вона ще довго лежить із заплющеними очима, ще довго намагається стулити уламки розбитого напівбезпам'ятства, і раптом помічає, що всеньке тіло її тремтить.

“Ну, досить!” — каже вона собі.

Так вона казала собі вже багато-багато-багато разів. Саме: казала. А не наказувала. Просто казала. От і зараз — просто каже. Тонем — ніби комусь обіцяє. Та ні, обіцяти немає

кому. Дурість, яка велика дурість: навіщо обіцяти, коли (і ти це добре знаєш) обіцянки твої непотрібні нікому, навіть тобі самій.

*Навіть тобі самій.*

*Навіть тобі.*

Отже: треба вставати, довго на совість відсвіжувати лице крижаною водою (літровою слоїка завбачливо, ще звечора, поставлено у холодильник), ретельно чистити зуби (не забуваючи кілька разів вичавити пасту з тюбика у рот і, потримавши на язичі, ковтнути), після всього — міцний чай без цукру...

Вона нарешті ворухить повіками і, повернувши голову, зиркає на циферблат годинника.

*Чверть на восьму.*

*Чверть на восьму.*

Чверть на восьму, — отже: на повернення до життя, до такого, яким воно є щодень від ранку до вечора, залишається сорок хвилин.

*Треба вставати.*

*Треба вставати.*

*Треба!*

Голова важка, але, слава всевишньому, болю у скронях і потилиці, здається, немає. І то вже добре, дуже добре... Щоправда, трохи піднуджує, та то вже дрібниці: два пальці в рот і...

*В рот?..*

Вона (та, що у сні) спиняється посеред кімнати: це так нагадує те, вчорашнє.

*... хтось підхопив безживне майже тіло і поволік до ванної.*

*... дзюркотіла вода.*

*... дзюркотіла вода.*

*... дзюркотіла.*

*І вона прокидається.*

#### 4.

Текля ніби стояла за дверима наготові: ще не встигла Марія забрати пальця з пігулки дзвінка, як клацнув замок.

— О, привіт!

На Теклиному обличчі — лише привітність; вона у всьому — в зелених злегка очах, на ще не напояжених, та однак яскравих, губах, у ямочках на щоках.

Ямочки ті ледве помітні, і з'являються тільки тоді, коли Текля усміхається, та й то не завжди; Марія зауважувала вже не раз: якщо Текля усміхається не щиро, а силувано, за-для годиться, то їх тоді й видивлятися годі.

— Заходь!

Марія переступає поріг, знімає тифельки-“човники”, взуває капці і йде за господинею до “великої кімнати”.

— Хочеш, відика увімкну?

Марія знизує плечима — так, ніби їй байдуже, ніби її це зовсім не цікавить, ніби весь вільний час свій вона тільки те й робить, що дивиться відик і що він їй смертельно остогид.

Теклю чомусь Маріїна байдужість насторожує і навіть дратує, і вона підступно запитує:

— Що, тебе вже нудить від порнухи?

— Порнухи? — бентежиться дівчина. — Ні... Звідки ти взяла, що я...

— Куди поклала, звідти і взяла!

В голосі Теклиному жодного натяку на поглуз, ні бодай на легку, дружню іронію. Такий собі мимовільний жарт, експромт, каламбур, гра слів і тільки.

Але Марія певна того, що це не так.

Вона знає це, але збагнути — що саме не так, чому не так — не може.

/... ти просто приречена повсякчас почуватися поруч з нею дурнуватим дівчам... вона у всьому, завжди, на кожному кроці дає тобі це відчувати, вона вивищується над тобою, не вивищуючись нібито, вона насміхається з тебе, ніби й не

насміхаючись.../

— То ти категорично проти порнухи? — лукаво дивиться Текля, вже зарані вгадуючи Маріїну реакцію на своє запитання, і не помиляється: Марія зніяковіло, дещо присоромлено навіть, переводить погляд на екран телевізора і поспішає заперечити:

— Та ні, чому ж...

— Якщо так, — святкує перемогу Текля, — то поставлю тобі новеньку касетку, щойно вчора придбала. Гарантую, що нічого подібного ти ще не бачила!

/... Боже, який жах! невже вона може це дивитися? але ж дивиться, дивиться таки, і так спокійно, зрідка навіть посміхаючись, і очі її іноді ледь-ледь спалахують, загоряються... ну, гаразд, хай навіть так: *дивиться без огиди*... але ж невже їй це справді подобається?../

Марія довго (надзвичайно навіть довго) вагається й нарешті насмілюється:

— Скажи... Тобі подобається це?

— Що? — перепитує Текля, не відриваючи погляду від екрану. — Кохання лесбіянок?

— Та ні! — розгублено заперечує Марія: від раптової думки, що Текля може запідозрити її в *такому інтересі*, дівчині зробилось не по собі. — Такі фільми взагалі...

Текля скося зиркнула на неї. Схоже, це запитання було для неї цілком, ну зовсім, несподіваним.

Вона замислилась на мить, на крутому чолі її з'явилися тоненькі павутинки зморщок. Врешті, промовила, не дуже впевнено промовила:

— Не скажу, щоб так уже й подобались, але інколи це заспокоює, знімає втому, стрес...

— Заспокоює? — Марія не приховала, що вражена Теклиною відповіддю, вражена настільки, що, відкинувши будь-які застороги, вже не вважала за можливе й потрібне критися із своїми справжніми почуттями: — Ти серйозно?

Текля випросталася в кріслі й метнула на Марію вбивчо-

зневажливий позирк.

— А що? — спитала сухо. — Думаєш, що не так? Але навіщо б мені здалося лукавити перед тобою?! Навіщо? Подумай, дівчинко!

Це *подумай, дівчинко*, мовлене таким підкреслено-ввічливим (а насправді нищівно холодним) тоном, примушує Марію здригнутися...

Яка велика, яка безглузда необачність — забути, *хто* перед тобою! Біс знає, що наувляла собі! Приятелька, старша сестра, подруга... Ну, чого ти лізеш із своїми запитаннями?! Дивись собі відика, роби вигляд, що тобі це все байдуже, не-вже тобі конче треба знати, що думає Текля про це? Вона вільна у своїх вподобаннях... Так-так, вона вільна. А ти? Ти хіба не вільна? Вільна. Мабуть... Але вона... вона вільніша. Бо хто ти? *Подумай, дівчинко* — цим усе сказано...

Отож: подумай, дівчинко!..

## 5.

Він таки підстеріг її, таки дізнався, де її нове помешкання: коли Марія відхилила хвіртку, стояв під кущем безу й посміхався; вона відчула ту посмішку, бо бачити її не могла — вечір і освітлення поблизу ніякого.

— Тобі не набридло? — спитала вона, анітрохи не здивувавшись йому.

Він зробив крок вперед і зупинився.

— Набридло? Що мені має набриднути?

— Сам знаєш, — відказала, причиняючи хвіртку. — Невже ти не розумієш, що все це даремно.

— Я так не думаю.

— І погано, що не думаєш.

— А навіщо сушити мізки, коли впевнений?

Він торкнувся кінчиком язика нижньої губи; знову ж та-

ки: Марія того не бачила (вечір і освітлення поблизу ніякого), а здогадалася — як-не-як, добре вивчила його манери, — за-  
клав руки за пояс, хитнувся вправо-вліво і повторив, розтя-  
гуючи слова:

— Навіщо думати, якщо впевнений?

— У чому? У чому ти впевнений? — ще стримувалася, та відчувала, що самовладання може зрадити їй будь-якої миті, і це лякало її, лякало найбільше: не мала права спасувати, бо тоді все, тоді кінець...

Він знову гойднувся.

— Ти знаєш!

— Що я знаю?

— Ти знаєш: я впевнений, що ти будеш моєю!

І (знову!) гойднувся вправо-вліво.

/... чи, може, навпаки? вліво-вправо? спершу вліво, а потім вправо? вліво-вправо, вліво-вправо... а втім, яка різниця? вліво-вправо, вправо-вліво.../

Але вона вхопилася за це, наче за рятівну трісочку.

Врешті, чому як? То й справді було для неї рятівною трісочкою: все вмить відступило на другий, третій, чортзна-  
який план, і вже ніщо більше не турбувало Марію, окрім — вправо?.. чи вліво?..

Він збагнув, що знову (вкотре, вкотре вже!) програє, але ж і його так само важко, майже неможливо було вивести з рівноваги, позбавити самовладання, змусити відступити: те, що він зараз піде, аж ніяк не вважатиметься за поразку! Те, що він зараз піде, означатиме лишень, що пролунав гонг, сповіщаючи про закінчення чергового раунду, і тільки це, і нічого більше!.. Та однак він не втримався, аби не зімітувати під завісу атаку.

— Ну, що ж, — посміхнувся все тією ж трафаретною своєю гримаскою на кутиках тонких губ. — Ти можеш змінити ще десятки квартир, можеш навіть переїхати до іншого міста, але від мене тобі нікуди не подітися. Я знатиму про кожен твій крок...

6.

І знову — весь тиждень Текля сама неприступність. Марія чекає п'ятниці, і що ближче вона, тим неспокійніше Марії.

Неспокійніше...

Ні, не те слово — неспокійніше. Не те.

Душа Маріїна роздвоюються. І хочеться знову в затишну (попри все, таки вона затишна) Теклину оселю, і боязко. Боязко, бо відчуває: щось Текля замислила. А що — не збагнути і не розгадати.

І коли збігла п'ятниця — яке там збігла, коли цей день тягся, немов похоронна процесія! — а Текля так і не покликала Марію до кабінету, та роздвоєність переросла в неясну, та цілком, однак, усвідомлювану пекучу тривогу, й даремними були Маріїні сподівання, що *...ось тепер, коли все саме собою з'ясувалося...* має прийти полегкість. Навпаки, навпаки! Вона до глибокої ночі не стулила повік, і все думала, думала, думала: чому?... чому?... чому Текля так повелася?

7.

Вранці її розбудила хазяйка:

— Там тебе якась жінка.

Марія схопилася, накинула на голе тіло (спала завжди без нічого) халатика і, защібаючись на ходу, вибігла на передухіддя.

То була Текля.

— Ви? — здивувалася.

Текля усміхнулася їй, не чекаючи запрошення, ступила через поріг до коридорчика.

— Я, — відказала, прискіпливо роздивляючись.

— Як ви мене знайшли? — Марія незвідь чому розхви-



лювалася.

Текля пропустила запитання повз вуха, вдала, що найбільше у світі її цікавить зараз це неохайне та занедбане, хоча й не брудне, помешкання. А може, і не вдавала. Може, її насправді воно займало зараз найбільше в світі.

Нарешті, хмикнувши, обернулася до Марії.

— Чесно кажучи, не уявляю, як ти можеш тут жити.

Марія промовчала. Втім, Текля й не запитувала. Просто сказала те, що подумала.

— Маєш, сподіваюсь, окрему кімнату, а не тулишся на розкладачці в кутку?

— Ну, звісно ж...

Марія, здається, щойно тепер опанувала себе.

— Проходьте, — запросила, — двері праворуч...

— Чого це ти викаєш? — в Теклиних очах змайнуло невдоволення.

— Пробач, — дівчина винувано всміхнулась.

“Винувано” — хоча нізачо не змогла б сказати, у чому та вина...

Текля владно штовхнула долонею двері до Маріїної кімнатки. Стала на порозі, виставивши одну ногу, аби не дати дверям зачинитися.

— Так, — сказала, надаючи голосу відтінок неприємного враження.

Чи намагаючись надати голосу відтінок неприємного враження? Саме, певно, так: намагаючись. Бо насправді (і Марія це відчула) побачене не справило на неї хоч якогось враження. Бо побачила вона те, що й сподівалася побачити: шафу, яка була, вочевидь, ровесницею хазяйки-пенсіонерки; ліжко з металевими бильцями (чи не якийсь зальотний “прапор” притарганив з казарми за слоїк самогонки?); два стільці: столик під вікном, а на ньому — настільна лампа за сім сорок (студенти їх прозвали “жидівочками”).

— Так, — повторила Текля й поглянула через плече на Марію. — Ну що ж, хоч чаєм почастуй... А втім, не треба! —

передумала раптом. Впіймала пальцем рукав Маріїно халатика: — Зайдемо, без свідків поговоримо, — скосила очі у бік кухні; була впевнена, що за неспричиненими її дверима замерло причаїлась, ловлячи кожне слово, хазяйка: о, не треба мати надрозвиненої інтуїції, аби знати, аби бути впевненою на сто двадцять відсотків, що саме так воно і є! Всі ці бабусі ж й грішні на вухо — то, буває, недокричишся, але як стає нагода щось підслухати, почує навіть, як у непошлюбленої сусідки із сусіднього будинку диван вночі порипує...

## 8.

Марія вагалася, але Текля усім своїм виглядом демонструвала, що свого наміру не відступить.

Ні, вона не переконувала, не агітувала, не наполягала, не впрошувала. Вона мовчки сиділа на ліжку й терпеливо чекала, коли дівчина погодиться: "Що ж, хай буде по-твоєму..."

Чекати їй довелося довго. Марія кілька разів намагалася щось сказати, але Текля не давала їй вимовити і слова, самим лише поглядом наказуючи: "Не поспішай, подумай добре!"

Марія двічі чи тричі виходила з кімнати, та коли поверталася, заставляла Теклю у тій же позі, все з тим же незмінним виразом на обличчі, все з тим же незмінним, рішучим наказом в очах: "Не поспішай, подумай!"

І врешті здалась:

— Що ж, — сказала, — хай буде, як ти хочеш...

## 9.

Він пропав ненадовго. Не минуло й кількох днів, як з'явився знову. Чекав біля під'їзду, на лавці під дашком, мав на колінах трійцю жоржин і курив люльку.

— Здрастуй, — мовив спокійно, ніби й не було поміж ними ніяких непорозумінь, ніби зустріч ця цілком природня і навіть звично-буденна. — Як справи?

Марія не відповіла й не глянула в його бік. Ковзнула байдужим поглядом по жоржинах і поготів. Та, якщо по правді, квіти її дещо заінтригували. Не самі квіти, а те, що прийшов він з ними. Це було щось нове й незрозуміле: навіщо цей маскарад? Невже думає, що вона клієнтка на цей реверанс? Хіба не відчуває, що може розраховувати тільки на те, щоб отримати ними по мармизі?

Він помітив той її позирок і, здається, зрозумів його.

— Не переживай, — посміхнувся, не виймаючи люльки з рота, і від того посмішка вийшла кривою й злостивою. — Не переживай, це не тобі. Йду на іменини до тещі, треба засвідчити свою повагу...

Марія зробила крок вліво — обминаючи його наваксовані штиблети, ступила до дверей.

Думала, що намагатиметься зупинити чи притримати, і зготовилася дати відкоша. Але він навіть не поворухнувся. Тільки коли зайшла вже до під'їзду, кинув навздогін:

— І все-таки пам'ятай: від мене не вислизнеш!

## 10.

Думки плутаються, перестрибують п'яте через десяте, перемішуються із спогадами, сумнівами, здогадками; попід стелею пливуть, снуючись і колихаючись, сиві пасма диму — Марія викурює цигарку й одразу ж береться за другу, не докуривши, розчавлює в попільниці, а за хвилину рука знову тягнеться до пачки; так триває, доки не лишається жодної...

Весь вечір і ось уже майже півночі на душі їй тривожно і важко. Навіть не так, а:

*На душі порожньо і тяжко. Я ніяк не можу знайти раду своїм почуттям, в мені борюкаються зневага і цікавість,*

*страх і цікавість, неприйняття і цікавість, біль і цікавість... цей ряд можна продовжувати і продовжувати, продовжувати до безкінеччя і навіть за безкінеччя, єдине, що лишається незмінним за всіх варіантів — це ота сама цікавість...*

*У рибини, що спіймалася на гачок, до жалюгідності мало шансів зірватися з нього, їй залишається сподіватися тільки на невмілість та недосвідченість рибалки...*

**І далі:**

*...тієї ночі я ще не знала, що заковтнула одразу два гачки..*

**І ще:**

*Сильні, благородні, чесні почуття не в моді. В моді тепер відчуження, і ці відчуження ніщо інше, як спрощена форма хімії, спрощений вид тілесних взаємин. Врешті: яких ще взаємин? Контактів. Суціль — лише контактери, суціль всі камасутряться...*

## **II.**

*Прокинутись, виповзти з-під ковдри, стати босоніж на підлогу, навмання намацати п'ятою капця, навмання ж рушити до ванної. Так для Марії починається ранок.*

*Тільки додамо: майже завжди.*

*Бо сьогодні Марія спершу йде на кухню.*

*Деренчула електрозапальничка, спалахнув синювато-жовтавий вогник, струмінь води залопотів по денцю чайника.*

*Безсонна ніч давалася взнаки: відчувала в тілі ваготу, рухи і жести мляві, думки розхаращені й невиразні. А може, їх не було й зовсім, думок. Мабуть, що й справді не було, бо, крім ваготи, відчувала ще і якусь навальну порожність. Чи, може, та порожність і породжувала ваготу? Відчувала її не стільки в собі, скільки довкола себе, ніби занурилася у вакуум.*

Закипів чайник. Маріїна рука сипнула у чашку заварки, влила окропу, вкинула три грудочки цукру, — було таке враження, ніби стежить за собою звіддалік; а може, і не було ніякого враження? Може, таки і спостерігала звіддалік?.. Містика? Та яка там до біса містика, коли реальніше й не буває! Вона була розчакхнута, Марія, розтерзана, четвертована, подріблена, пошаткована. Вона була, але її не було. Вона була тут, але була й далеко звідси, там, де не живуть і не існують, де не думають і не говорять, де, може, і не чують нічого — ані волян, ані проклять, ані освідчень, ані погроз, де не чують і не бачать, де тільки спостерігають, та навіть і не спостерігають, а тільки фіксують. І, здавалося, ніщо не виведе її вже ніколи із цього стану відстороненості і самовтраченості, та раптом якийсь шматочок її розчакхнутої, подрібленої, пошаткованої свідомості (чи напівсвідомості? чи підсвідомості? чи позасвідомості?) вихопив, зафіксував, а тоді вже й помітив предмет, та й не предмет навіть... річ? але й не річ... але ж як це назвати? навіщо це тут? і звідкіль? хто приніс її сюди? хто поклав? чи, може, мені тільки здається? але ж ні, я бачу її, я можу підійти, я можу доторкнутися, я можу підняти... ну ось: підходжу, торкаюся, піднімаю, підходжу, торкаюся, піднімаю, підходжу... торкаюся, піднімаю... підходжу... торкаюся... піднімаю... підходжу... торкаюся... піднімаю!

## 12.

Текля з'являється несподівано і на диво вчасно: Марія все ще роздивляється, тримаючи у витягнутій перед собою руці, *ту річ*, що невідомо як і чому опинилася на кухонному століку.

*Та річ* була звичайнісінькою гральною картою — новенький, ще лискучий хрестовий туз.

Несподівано, непомітно і вчасно постала Текля перед

Маріїні очі, і поява та Марію не здивувала. Та навіть по тому, як завважила Теклю, вона й далі роздивлялася карту.

— Що з тобою? — занепокоїлась Текля. — Чи не хвора?

— Ось, — кивнула Марія на карту, і в очах її наразі зблимнуло щось божевільне. Ні, не божевільне, і навіть зовсім не божевільне, але... Але й божевільне теж.

Одначе Теклю це не збентежило. Побіч могло здатися, що вона і не помітила нічого, хоч не помітити того зблиску Маріїних очей було просто неможливо.

(Тепер, з віддалі часу, прокручуючи плівку подій знову і знову, ми змогли б, може, розгледіти і в Теклиному погляді на ту мить щось подібне... Але то ми і тепер, але не Марія і тоді...)

— Що це? — ще сухіше (ніби!) і байдужіше поцікавилась Текля. — Карта?

Марія нарешті опустила руку, а разом з нею і погляд.

— Карта. Туз. Хрестовий...

— Ну, туз, — струснула плечем Текля. — То й що?

Дівчина мовчала.

— Поясни, — Текля зробила крок до неї. — Що з тобою? Чим ти так стурбована?

— Пояснити? — Марія тільки тепер, та й то не одразу, глянула на Теклю. — Що ж пояснювати, коли сама ні чорта збагну?!

### 13.

Текля зосереджено помішувала ложечкою каву, втупивши погляд в лаковану гладінь столика. В очах її таївся чи то сумнів, чи смуток, і пальці її то стискалися, то розслаблялися.

(Тепер, з віддалі часу, прокручуючи плівку подій, я можу все детально відтворити, я можу з певністю написати:

"В цій чарівній істоті жила шалена лють, яку вона ре-

тельно приховувала, майстерно маскуючись навіть тоді, коли поруч нікого не було; отже, приховувала її і від самої себе..."

Але чи вдавалося їй докінець обдурити себе — того я не знаю...)

Раптом вона здригнулася — здається, їй почулися кроки: м'які, скрадливі, вони долинули з коридору.

Текля схопилася, кинулась до дверей (на ходу, клацнувши вмикачем, засвітила люстру) — і не побачила нікого.

Нікого не було ні в коридорі, ні у ванній, як не було на кухні і в туалеті...

— Дурепище! — вилаяла вголос себе, розміялася: — Рехнутися можна!

Та нараз погляд її ковзнув по підлозі і — що за мана?! — вона запримітила на килимку під вхідними дверима хрестового туза...

#### 14.

Рехнутись можна! Хай би швидше ця сучка прийшла... І де її лиха носить? Сказала *на часинку*, а минуло вже, мабуть, годин три! Даремно я її пожаліла, даремно взяла до себе! Думала: веселіше буде, та й... чого там критися перед собою? Яке *пожаліла*! Вона мені потрібна, як (так-так, а що хіба?), як приманка — якогось молоденького козлика легше підчепити, коли поруч маєш таку ж молоденьку кізку... А воно, це дурне дівчисько, і справді кізка нівроку, позиркують в її бік і безбороді козлики, і рогаті одружені козли, та й навіть цапи, яким вже давно пора на цвинтарі тліти, а не жінок очима мацати! Глядуни нещасні, лідери івністі, геморої смердючі, їздюки недороблені, всіх би повбивала!.. Ніякого від вас діла, тільки повітря даремно псуєте... І зиску ніякого, і порятунку від вас немає. Куди не поткнешся — там і ви, цвіркуни міліметрові, без клепок в голові і язиків в роті! Якого чорта штани носите?! Що ви в матні ховаєте? Та ж у вас того добра

— ні сховати, ні показати... Жах!

Жах!

Та що вона петрає? Молоде, дурне, тільки й того, що цицьки не висять і задниця тугенька. Та й що ж там буде висіти, де йому взятися, тому висінню? Як не підодягне ліфчика з капроновими вставками, то й засумніваєшся, чи є там у неї щось... Жах! Але й воно туди ж! Диви, не інак — на здибанку повешталася! Трахала б тебе рота національних гвардійців... Вигнати тебе чи що? Чого панькатися з тобою! Чим ти заслужила, щоб панькалися з тобою? Тільки знахабніла невміру, вранці поперлась — навіть посуд не помила, після себе чашку ще так-сяк сполоснула, а моєї й пальцем не торкнулася... Ну, стривай, стривай, ось я все пригадаю, дай-но тільки діждусь, коли із гульок заявишся. І не сподівайся на милість: серед ночі випру за двері. Що-що, а це я тобі гарантую! Хоч плач, хоч скач, хоч і в ногах повзай, а однак нічого не випросиш: якщо Текля щось вирішила, то вже нізачо від свого не відступиться ані на сантиметр... Начувайся, курво!

## 15.

Марія прийшла десь аж по дванадцятій, її злегка похитувало, і Текля, стоячи в двох кроках від дверей, вловила стерпкий запах вина і ароматизованої помади.

— Ну що, наглядувалася? — спитала те, що й мала спитати: чекаючи на Марію, вже з десяток разів *прогнала* подумки *сценарій розмови з негідницею*, і саме ця репліка мала стати її початком.

За тим же сценарієм Марія повинна була зобразити винуватий вираз на обличчі, потупити погляд і щось промимрити у своє виправдання.

Але Марія вчинила зовсім не так, цілком по-своєму, категорично несподіване: вона посміхнулася, відкинула рукою волосся з брів і майже проспівала:



— Ох, і гляданула ж, трам-па-рам!

Текля спантеличено відступила крок назад, потім ще, й не зчулася, як дозадкувала до дверей зали. І тільки наштотхнувшись спиною на одвірок, здобулася на гнів:

— Як це розуміти?

— А так і розуміти! — зухвало вигукнула дівчина. — Що, вже й гляданути не можна? Що, з квартири, може, виженеш? Так я до тебе не просилася, сама умовила! Отож, як на те пішло, завтра вранці речі у валізуку і гуд бай, майн лібе фрау! Довідзене, пані, довідзене! Арівідерчі!

— Та ти п'яна!

— *Да, я сьогодні п'яная!* — знову проспівала у відповідь Марія і, не роззубаючись, продефілювала до туалету, на ходу піддираючи спідничку. — Звиняй, я дуже пісі хочу! — засміялася нахабно. — А якщо людина хоче пісі, то вона повинна це робити, бо інакше може бути горе...

Причиняти за собою двері Марія, здається, не збиралася навіть, а Текля не мала ніякого бажання слухати сюр дзюрчання, отож, прикусивши обурено губу, поспішила щезнути за дверима зали, грюкнувши ними так, що аж кришталь у серванті жалісно затенькав.

Все ество її волато про помсту, і тіло Теклине сіпалося, тремтіло, вібрувало, жадаючи тієї помсти, — і Текля жахнулася, бо знала: такої миті, в такому стані спроможна вчинити що завгодно, ще трохи — і зірветься, й ніщо не спинить її, не пригальмує, не вбереже від лихого, жорстокого, непередбачуваного, фатального, невблаганного, непоправного... Знала: треба на щось вихлюпнути цю оскаженілість, треба дати вихід цій злій енергії, поки ще не пізно, поки Марія не з'явилася перед її очі, бо тоді — все! Тоді вже буде пізно... пізно... Пізно!

Підтягувала трусики, коли долинув страшенний крик й одразу ж за ним — ще страшніший грім розбитого скла.

Коли, перелякана до смерті, влетіла до зали, побачила тільки темне провалля вікна, шматки і скалки на підвіконні і підлозі, —

не спам'яталася, як вже була на вулиці, як залякла над Теклиним тілом, як дивилася довго-довго, не відводячи очей, в криваву темну калюжу, що збільшувалася і збільшувалася, — допоки не знепритомніла...

"А чому в руці мертвої була карта?" — питає за кілька днів слідчий.

"Карта? — мляво ворухне блідими, безкровними губами. — Яка карта?"

"Туз, — скаже слідчий. — Хрестовий туз".

Захитається на стільці, прошепоче: "Туз? Хрестовий туз?" — в голові затьмариться, в очах потемніє, а потім, трохи згодом, спалахне яскраве-яскраве світло, і вона побачить перелякане обличчя слідчого, як він кине́ться до неї, битиме навідмаш долонею по щоках, бризкатиме водою з карафки, але вона нічого з того вже не відчуватиме, ні на що з того не реагуватиме, а потім, потім... Потім тільки новенький, лискучий, ще не залапаний пальцями хрестовий туз стоятиме в очах...)

---

---

## **ABSURD A LA NOVELI**

Цього літа в моді галицькі анекдоти, Ельцин і розмови про НЛО.

"Морська капуста" не в моді, та її однак беруть, бо більше брати й нічого.

Несподівано зникли не тільки консерви "Завтрак туриста", а й цигарки, і коли якось у дворі центрального гастроному давали по п'ять пачок "Прими" в одні руки, черга, звива-

ючись гадюкою, витягнулася на кількасот метрів, аж до приступка міськради.

Подібне хіба ще можна побачити перед ОВІРом чи перед касами аерофлоту за квитками до Тель-Авіву.

— Як добре бути під/полковником! — вигукнула генеральша і, обернувшись до полковника задницею, попросила: — Допоможи, любий, защібнути!

“Трахнути ще й цю чи що?” — подумав сантехнік Петя, засовуючи руку в глибоку кишеню спецівки, де був флакончик “Шипру”. Зранку Петі боліла голова, і він кляв на чому світ стоїть іракську агресію в Кувейті, передчуваючи, що з першого числа наступного місяця подорожчають в черговий раз вина, одеколони, лосьйони, духи і хлорофос.

“І що воно собі думає, те начальство?” — морщив лоба водій автобуса “Київ—Житомир”, третю годину голосуючи відром і шлангом під Кмитовим. Але ніхто не хотів ділитися з ним пальним, бо минулої ночі в Карабасі знову стріляли з гранатометів, київське “Динамо” таки продало Протасова грекам, Єльцин зустрівся із сахалінськими гірниками, полковник нарешті спромігся защібнути бюстгалтера на генеральші, а сантехнік Петя видудлив таки “Шипр” і, затуливши пальцями ніздрі, пірнув в каналізаційний люк.

— Куди ти, падлюко, лізеш? — заверещала якась інтелігентної подоби мегера, заступаючи широкою груддю дорогу якомусь нахабі з псевдоінтелігентською борідкою, що хотів влізти в чергу без черги.

— Пробачте, я ненавмисне, — зчавленим голосом промовив полковник, винувато опускаючи очі.

— Та що ви! — посміхнулася генеральша. — Я зовсім не образилась, буду рада бачити вас знову...

— Я вже три дні не курив! — мало не заплакав псевдоінтелігент з козячою борідкою, але інтелігентна жінка з широкою, як бундєвський автобан, груддю була невмолима.

Вона нізащо не хотілася піддаватися цьому придуркуватому сантехнікові, від якого тхнуло дешевим одеколоном і

нечистотами, але діватися їй було нікуди. Хіба що піти і втопитися в річці глибокій. Але цього Каті не хотілося ще більше.

І вона, міцно затиснувши в долоні жадане щастя у вигляді п'яти пачок "Прими", переможно-зневажливо зиркнула на псевдоінтелігентного хлюпика з борідкою.

"Їй-бо, плюну на все й подамся в кооператив! Нафік воно мені треба стирчати тут півдня!" — розізлився водій і сперсердя пожбурих відро вздовж траси.

Ельцин явно не чекав таких дій від президента, і тому був дуже заклопотаний його останнім указом.

— А ви мені не указуйте, що я довжін робить! — обурювався міліціант, коли черга замість того, щоб пропустити його без черги, стала рішуче і одностайно, як на мітингу, вимагати, аби він навів у черзі порядок.

— Не лізь! — зарепетувала Катька, бачачи, що Петька настроений рішуче, як Саддам Хусейн. — Не лізь! Постав на місце! Це ж французькі духи! Досить того, що ти минулого разу стирив "Консул"!

Консул африканської країни мало не став жертвою свого захоплення соцреалізмом. В той момент, коли його срібляста "Тойота" повертала з траси до Кмитівського музею радянського образотворчого мистецтва, у лобове скло влучив якийсь предмет.

— Прекрасно! — невимовно зрадів генерал, заставши свою дружину з полковником на кухні за чашкою чаю. — Я саме думав про вас, мій милий друже!

"Бля, вона ще хотіла викрутитися! Не на того, бля, попала!" — на серці Петі було радісно і привільно, і він відчував в собі таку силу, що коли б знайшов точку опори, то запросто звівся б на руки.

— Михайле, як це розуміти? — спитав Ельцин, коли йому після години очікування нарешті повідомили, що президент на дроті.

Опергрупа терміново виїхала на місце трагедії. На щас-

тя, консул відбувся тільки легким переляком і тепер дивився отупілими до повного й остаточного краху капіталізму очима то на ціле-цілюсіньке відро, що лежало на обочині, то на вщент потрощену "Тойоту". Старший групи ніяк не погоджувався повірити, що тут обійшлося без вибухівки.

— До речі, можу повідомити приємну для вас новину! — вигукнув генерал, загадково посміхаючись. — Сьогодні увечері ви відбуваєте в Карабах!

— За що? — залементував Петя, чинячи кволий опір. — Я нікуди не поїду!

— Поїдеш, голубчику, поїдеш! — водія посадили у ворунок, попередньо обшукавши та зв'язавши руки шлангом, бо не знайшлося нап'ястників.

Дивлячись у віконце автомобіля на призахідне сонце, Єльцин знову й знову прокручував у мізках розмову з президентом.

— А хай горить воно все пропадом! — зітхнув полковник, а генеральша відверто засумувала і в очах її заблищали сльози.

— Не плачте, дорогенька! — заспокоював псевдоінтелігентний бородань якусь бабусю з донедавніх. — Чи варто побиватися, що вам не вистачило курива? Плакати з-за такої дрібниці — це ж абсурд!

— Так, це абсурд! — сказав один мій знайомий літератор, коли я прочитав йому цю новелу, і зиркнув на мене, наче на божевільного. — Це цілковитий маразм!

Я не знайшовся, що йому відповісти, тим паче, що під цей мент мою увагу привернула потрощена срібляста "Тойота", яку тягнули на причепі в супроводі двох міліціантських жигулів.

---

## ФАТАЛЬНИЙ КІНЕЦЬ КОХАНЦЯ ОЛДРІДЖА

Олдрідж залишився від першого — і поки що останнього — чоловіка.

Коли *той мерзотник*, забгавши сорочки й пару штанів до жовтої валізи, кинув холодне “Прощай...” і рушив до дверей, Ельвіра не втрималася й шмигнула йому наперед. Нишпорила очима довкруг, шукаючи якої-небудь зачіпки, аби не дати йому отак просто піти, і нараз згадала про Олдріджа.

Малюк сидів на підлозі біля фотелю й незмигнано стежив вуглинками маленьких оченят за тим, що відбувалося.

— А він?

— Хто? — глянув Олег спідлоба, вдаючи, що не розуміє.

— Олдрідж! — вибухнула Ельвіра, втративши останні крихти самовладання. — І його забирай!

Олег озирнувся, поставив валізу, підійшов до Олдріджа й присів біля нього навпочіпки.

— Ех ти, — обняв малюка за шию. — Як же тепер...

Але не договорив: ураз схопився, звів на Ельвіру похолодлий погляд — злякався, що вона заремствує, стане наполягати, аби забирав Олдріджа з собою.

“Це неможливо! — подумки перечив вже їй. — Це неможливо, бо там, куди йду, на малюка не чекають... Та й навіщо забирати його в чужу квартиру, чужу сім'ю, де свої порядки?...”

— З тобою йому буде краще, — промовив тихо.

— Ти думаєш? — недобре всміхнулася Ельвіра.

Олег розгубився.

— Ні, якщо ти хочеш позбутися його... якщо він буде тобі заважати... якщо...

Голос його плаксиво затремтів, і ця жалюгідність до нестями розлютила Ельвіру.

“І з цим нікчемою я прожила вісім років! — закипіло нутро. — На що сподівалась? Хіба це мужик? Це ж гівно на паличці... Того й дивись, що розрюмсається!”

Вона рішуче підійшла до дверей.

Хряснув замок, двері розчахнулися і вдарилися об застінок. Гулка луна розлетілася коридорами малосімейки, розтрушуючи по закутках Ельвірин гнів.

— Геть! І щоб ноги твоєї більше тут не було! Ніколи!

Олегове лице пощербилася збентега: він все ще мав надію, що його умовлятимуть залишитися, хапатимуть за коліна і втиратимуть вологі очі в його стегна, і внутрішньо наготувався рішуче відкинути будь-яку сентиментальність, аби гордо



розчинитися назавжди в напівтемені довгого, як собача пісня, коридору.

— Геть!

Ельвірині очі налялися палахким блиском розпеченого заліза.

Олег жажнувся цієї неприхованої люті — поспіхом проскочив у щілину між Ельвірою і стіною, а вслід йому вилетіла, наче корок з пляшки шампанського, жовта валіза...

— Прощай, коханий! — зло прохрипіла тепер вже й справді покинута дружина, скорчивши на обличчі ненавистицьку гримаску, й рвучко зачинила двері...

Коли, обезсилена та нещасна, добрела до дивану і в розпачі плюхнулась на нього, Олдрідж (*"І назвав же так цей придурок!"*) наставив до неї проникливі оченята, в яких жевріла скалка щирого співчуття. Від цього погляду Ельвіру штрикнуло в груди, тілом розпліснулась холодна хвиля ганьби і образи, владно накинувши на очі молочну запону...

Першого тижня в ній гніздилася така люта ненависть до Олега, що при одній лише згадці про нього Ельвірою починало тіпати, немов у пропасниці. Рятувалася валер'янкою. Пила її по кілька разів на день, але невдовзі ліки вже не допомагали, і тоді Ельвірі прийшло в голову відчайдушне: піти й купити вина.

Однак вина в гастрономі не було. Повагавшись, стала у довжелезну чергу за горілкою. Вистоявши з добру годину, дісталася нарешті віконця, з-за якого визирала молодиця з неприродно рожевими щоками й набубнявілими очима.

— "Столичну"...

Продавиця зароботизовано вихопила з Ельвіриних пальців гроші і невловимим жестом, наче фокусник, висмикнула звідкілясь — здалося, чи не з рукава? — пляшчину.

— Следуючий!

Ельвіру безцеремонно й грубо виштовхнули з черги, аж вона мало не випустила пляшку на підлогу.

— Та обережніше ж!

Але черга звично собі бурхливилась, продавщиця вистрілювала з віконця скляними фугасами, і від того, що ці спраглі, напружені й самозанурені, немов у філософів, обличчя жодним порухом не відреагували на завдану їй, жінці, образу, Ельвіра раптом чи не вперше збагнула всю трагічність своєї самотності й беззахисності...

Забувши про сумочку, що теліпалася за плечем, ступала хиткими, невпевненими кроками тротуаром, несучи "Столичну" просто в долоні, і перехожі ззиралися здовкуч, здебільшу осудливо похитуючи головами й видовжуючи обличчя відразливим смішком: "Ти бач, по одежі ніби й пристойна жінка, а як набралася посеред білого дня!"

Коли заходила до неосвітленого під'їзду малосімейки, навстріч впливала опасиста тітка Катька, але Ельвіра її не зауважила навіть, і Катька, рятуючись від небезпеки бути протараненою, поспіхом відхлинула вбік.

За півгодини на лавочці перед будинком тільки й розмов було, що Ельвіру покинув чоловік і вона з того горя спилася.

Ельвіра, ясна річ, про ті балачки не відала. Але коли б і знала, то навряд чи надала б їм якогось значення, бо все їй тепер було до лампочки, надто ж на ту мить, коли, переступивши поріг кімнати, відчула незбориме й непохитне бажання випити, і то зробити це чимшвидш.

Не знімаючи плаща, кинулася до серванту за чаркою.

Олдрідж забився під стіл і поглядав звідти сполоханими очима.

— Дурненький! Не бійся! Чого тобі боятися...

Налила по вінця, скривилася бридливо і, затиснувши пучками пальців ніздрі, аби не знудило від самого лише запаху, випила.

Пекуча, відразна рідина сперла дихання, очі опуклилися й полізли з орбіт, вичавлюючи з-під вій потічки сліз, і вони пасамугами збігли лицем, обминули дрижачі урвища вуст, метнулися наперед один одному по підборідку, але, немов

злякавшись зіткнення, знову шугнули врозтіч, аби своїми окремими шляшками зтекти ще нижче і впасти, нарешті зіллявшись, у злог пругких грудей...

Ельвіру захитало, речі й предмети захурделились довкола, неначе рій снігових мерехтлинок, то віддаляючись, то наближаючись, і вона борсалася в цій безугавній круговерті, допоки не навалилася на неї важка темінь і не потягла її напівживе, швидко мертвіюче тіло в глибоке безпросвітне провалля...

Уранці довго силувалась, та так і не змогла, збагнути, з якого дива лежить посеред кімнати на підлозі, лежить з піддертою аж до живота спідницею й розщібаною блузкою.

Все тіло нестерпно нило, голова за найменшого поруху вироджувала такий жахливий біль, ніби її всю ніч довбали кайлом.

Обережно обводила поглядом кімнату, кволо постогнуючи, коли в узголів'ї виринув Олдрідж. Ельвіра зраділа йому, хоч і знала, що він нічим не зможе їй зарадити, навіть не подасть холодної води, якої так жадало її сплюндроване нутро...

З тією безрадісною думкою стулила набряклі повіки й знов задрімала.

Крізь неспокійне марииво відчула, як чиїсь вологі губи торкнулися її оголених ніг, як щось м'яке і тепле завовтузилось між стегнами, — і здригнулася вся, коли раптом зчулася несміливого, поспішливого дотику до лобка... Істинктивно скоряючись розбудженій похиті, зсунула мізинцем трусики і розвела ноги...

— Олегу, Олежечку, не муч!.. — повзе над підлогою благальний шепіт, а руки похапливо ловлять і не можуть піймати чоловікове тіло, аж раптом: "Що за примара?" — хлопнувся в скроні окріп і мимовільний стогін вирвався, здалося, із самого серця, й воно — бідне, нещасне, переполохане — закалатало, забігало, забилося, ніби запояглося розірвати лещата грудей.

— Фу! — закричала істерично і вдарила пса навідмаш

рукою.

Олдрідж жалібно заскавучав і відстрибнув. Якусь мить зирив на неї безтямним поглядом, по тому в пігулках очей вичорнів страх, і пес забігав по кімнаті, мов навіжений, допоки не знайшов прихистку під диваном...

Три дні там і переховувався, боячись навіть потрапити Ельвірі на очі. Уранці, зачувши його скавучання, вона прочиняла двері в коридор, а сама відходила до вікна — тоді Олдрідж прожогом вискакував з—під дивана, і за мить Ельвіра бачила крізь шибку, як він сторчголов вибігає у двір, припадаючи на ліву — колись поранену — передню лапу, мчить до кущів за дитячою пісочницею, а за хвилину з'являється звідти вже поволі, вайлує, неквапом перехиляючись, до гойдалок, та нараз, відчувши чи помітивши, що за ним стежать, стріпував шерстю й, опустивши похнюплено писок, трусив до під'їзду...

Четвертого дня по тій пригоді їй стало жаль пса. Огида минулася і Ельвірі навіть смішно було з усього того.

“От дурепа! — говорила собі. — Заманулося собаці полащитися, а ти вже й чортзна—що уявила!”

Олдрідж відразу відчув перемену в її настрої. Спершу, несміливо витрунчивши морду зі свого сховку, довго придивлявся до хазяйки, поволі веселіючи від того, що не відчував більше ніякої небезпеки з її боку.

Ельвіра, остаточно позбувшись відрази до нього, покликала лагідно:

— Ну, йди сюди, малюк!

Олдрідж вискочив з—під дивану, радо заметляв хвостом і втелепив писок на Ельвірині коліна.

— Ех ти, дурнику! — пошкрібувала йому за вухами. — Злякався, бідненький... Ну, чого ж? Хіба я можу зробити тобі зле?

Потім, коли збиралася на роботу і, скинувши халата, мимохідь зупинилась перед дзеркалом, знову звідала мигцевий відсах: пес незмигтно дивився на неї від вікна, а з його

паші двома пасмуватими цівочками скапувала на килимок біла, ніби молоко, слина...

Та цього разу Ельвірі вистачило самовладання, аби спити все на свою хворобливу уяву.

“Треба завести коханця! — сказала собі. — А то лізе в голову всяка беліберда!”

Думка ця виявилася настільки настирливою й невідчипною, що, мабуть, від тієї ж хвилини ладна була злягтися з першим стрічним.

Врешті, так воно мало й не сталося: трапився білобрисий водій з тринадцятого маршруту. І раніше бачила його частенько, бо мала звичку заходити до автобуса на передні двері. А це якось, коли стояла на приступку поряд з кабіною, він завів розмову, вона на неї пристала, слово за слово — познайомилися, домовились зустрітися...

Він прийшов з гвоздиками і пляшкою “Житомирської ароматної”.

— Класна штука! — сказав, ставлячи горілку на стіл. — Не пробувала? Пальчики оближеш.

Ельвіра зітнула плечем.

— Чи не все одно яка? — силувано всміхнулася, згадавши свій нещодавній “запій”.

— Е-е! — підступив ближче гість і поклав долоні на Ельвірині плечі. — Ні чорта не смислять жінки у спиртному...

Ельвіра прихилила голову до його грудей. Він, захопочений її податливістю, ковзнув руками вниз, притис її до себе.

Та нараз з кутка почулося погрозливе гарчання.

— Фу! — спробувала Ельвіра присадити пса: помітила краєм ока, як той тремтить і хижо поблискує круглячками очей.

Водій, на його біду, того не бачив, отож вирішив проявити героїство:

— Пшол! — шикнув до Олдріджа.

Це йому дорого коштувало: дог блискавкою шмигонував

через кімнату, з настрибу звалив донжуана на підлогу й заходився несамовито шматувати калошу новеньких джинсів.

Ельвіра кинулася на порятунок.

Ухопивши Олдріджа за шию, відчайдушним зусиллям відтягнула його від героя-невдахи і, збагнувши, що зі псом довго їй не зволодати, закричала:

— Втікай!

Жертва псячого нападу спірвалася на ноги, рвонула в один бік, другий, не знаючи, куди подітися, — Олдрідж знову грізно загарчав. В очах кавалера тьмяно зблимнув жах, лице його вмить зробилося чорним і ніби порохнявим...

Довго ще лящав в Ельвіриних вухах брязкіт вибитого з живим замка і панічний гвалт тітки Катьки, котра невчасно з'явилася на шляху втікача, — Ельвіра навіть уявила, як та, не встигнувши відскочити, була зметена тим неопізнаним нею літаючим об'єктом і впечатана в шкарубку стіну під'їзду так, що лишилася тільки цятка жовчі на панелі...

— Ну й біс з нею! — вереснула Ельвіра і, не тямлячись, збожеволена стала обсіпати Олдріджа поцілунками, промовляючи: — Ай, молодчина! Так їй і треба! Хай би менше пашекувала й не стромляла свого носа, куди не слід!

До Катьки Ельвіра мала давню неприязнь — від того самого дня, коли застала її під дверима своєї квартири з утаємниченим виразом обличчя і приклеєним до замкової шпарини вухом. Видко, стара лярва частенько підслуховувала сусідів, надто ж бо професійною була її поза.

Згадала Ельвіра й те, що саме Катька десь винюхала про Олегові походеньки і винесла ту новину на лавочку біля під'їзду, а вже тоді лавочниці постаралися, аби Ельвірі стало відомо про зради благовірного, та ще й з усякими, мало не інтимними подробицями — плутаними, суперечливими, а то й неправдоподібними. Але її ображена жіноча ціха брала гору над елементарною логікою, і, врешті, все Ельвірине ество спалахнуло лютою, посліплюючою ненавистю до Олега, збурувала, виплескуючи назовні безпросвітню ревність. Правда,

якоїсь миті Ельвіру притихомирило те, з яким спокоєм і без будь-яких емоцій згодився Олег на розлучення, але то була реакція її ураженого самолюбством мозку, не більше: аби не бути покинутою, вона навіть затялася пробачити зраду і все забути... Вона навіть ладна була повірити, що її не зраджено, і тільки чекала, щоб Олег бодай обмовився, що "нічого такого не було". Але він відмовчувався, удаючи, що йому все до спити, а то й нижче...

"А могло ж бути все не так! — з відчаєм думала Ельвіра. — Це все клята Катька, бодай би її сціпило..."

Вона, хоч і не признавалася собі в тому, давно змирилася з Олеговою зрадою. Більше того, знала: коли б про це їй нічого не було відомо, то все йшло б собі помаленьку, жили б собі — "...ну, хай не душа в душу, та однак..." — і вірила б наївно Олеговим побрехенькам про аврали, треті зміни, позаурочні, а там, дивись, і кооперативки діждалися б, дитину б завели і увійшло би життя в свій плін...

Зринуло: "А може, Катька видумала все?"

Негаданий здогад — чіпкий, наче реп'ях — вдряпався колючками в душу й нахабно заповзявся марувати свідомість, змушуючи її повсякчас звиватися й розпружинюватись, ніби сталевий дріт, що довго був у змотці й тепер ніяк не піддається зусиллям його випрямити.

І раптово Ельвірі відкрилася немилосердна, жорстока істина: нікого, нікого в Олега не було, і не могло бути!..

"Бо чому ж, — переконувала себе, — він не сперечався, не відлаювався, намагався вдавати, що не помічає моїх істерик, що взагалі не розуміє, чого від нього хочуть? Чому не забрав Олдріджа, якого так любив? Може, не було куди забирати, бо йшов незвідь-куди..."

І уява, спалахнувши, зачала малювати сцени, одну жакливішу від іншої: ось Олег, неголений, в брудній одежі, ночує на лавці в паркові, підклавши під голову целофановий пакет з саким-таким начинням... ось Олег, затулившись від чужих поглядів газетою, поспіхом доїдає в їдальні залишену кимось

котлету... ось Олег, нещасний і бездомний, холодної квітневої ночі тиняється набережною, шукаючи в мокрих кущах чи то порожні пляшки, чи то прихисток...

Все це явилось їй до того зримо, що серце вкрилося крижаним панцирем, тілом шквально пробіг дрібкий трем, — і, не тямлячи себе, Ельвіра скочила на ноги, нашвидку одяглася й, покликавши пса: “Олдрідж, за мною!” — вибігла на вулицю.

Олдрідж тримався її ніг, лише зрідка зривався, аби сполохати випадкового kota-опівнічника, а, прогнавши його, знову ставав покірним супутником хазяйки.

Біля ресторану “Ялинка” з темряви вигулькнули дві п’яні постаті. Сахнувшись, Ельвіра вклякла й нервово роззирилася довкруги, не маючи, однак, ніякої надії на чиюсь сторонню поміч в разі чого...

Та варто було одному з тих типів проварнякати щось на кшталт того, що “...зря сама гуляєшь...”, як Олдрідж кинувся на нього, звалив на землю, — все це дуже нагадувало те, що сталося кілька годин тому в її помешканні... За якихось кілька секунд від халамидиків не лишилося й сліду...

Від цієї пригоди, яка скінчилася так кумедно, на душі Ельвірі посвітліло. Лагідно позиркуючи на Олдріджа, збагнула раптом, що робить дурницю: шукати Олега в такий час і в такому місці — “...хіба ж не хворобливе навіженство?..” Мимоволі викляла себе за зайву, смішну й нікому не потрібну сентиментальність: “Подумаєш цабе! Коли б пропадав на вулиці й не мав куди прихилитися, то давно вже сам заявився б, кинувся б у ноги й став би вимолювати прощення...”

Дорогою додому Ельвіра остаточно зборола в собі нікчемну жалість, і відчула по тому таку полегкість, ніби стріпнула з плечей важку, обридливу ношу.

Зайшовши до квартири, зашторила вікно й засвітила торшер. Спати не хотілося. На столі стояла “Житомирська ароматна”, і Ельвіра, згадавши невдачливого коханця, зайшлася сміхом: “Довго ще пам’ятатиме ці блядки!”



Зиркнула на Олдріджа, який лежав на килимі й незмигнуто дивився на неї трохи дивним (та, одначе, вже звичним) поглядом, промовила:

— А молодець же ти, песику!

Її тихий, ніжний голос викликав у Олдріджа радість. Звівшись на передні лапи, він випручив до Ельвіри морду; вона поклікала — і він обережно, скрадаючись ніби, підійшов.

Круглі пігулки Олдріджевих очей сяяли, випромінюючи якесь мовби й не собаче тепло... Ельвірина рука мимоволі потяглася до пляшки: неначе загіпнотизована, вона чинила тепер зовсім не те, що веліло сумління, і нічого вдіяти з собою не могла... Випивши, кілька хвилин сиділа, безтямно зануривши погляд в підлогу, а рука її навмання пестила голову дога... Жакнулася на рапт свого підсвідомого наміру, відпрутилась, мовби вражена струмом, і з полохливою ворожістю подивилася на пса.

Але — “О, пся крев!” — долоня відчула ковзку поверхню скла, і Ельвіра, відчуваючи, як нахлином затуманюється мозок, зробила кілька пожадібних ковтків просто з пляшки.

По тому відчула, що безслідно щезають і ненависть, і вагання, і останні крихти бридливості, — ніщо вже не стримувало її і ніщо не лякало...

Відвівши лице вбік і заплющивши очі, похапцем вилузалась з одежі, і тіло її запашило вогнем несамовитої, непереборної і всепоглинаючої жади.

Такий же вогонь спалахнув на цю мить і в Олдріджевих очах...

Він виявився розумним коханцем — набагато розумнішим тих двоногих істот з причандаллям самців, котрі самонадіяно думають, що одного лише прочитання “Кама-Сутри” достатньо для того, щоб возноситися на вершину сексуальної спроможності. Навряд чи Олдрідж коли-небудь бодай здогадувався про існування славнозвісного трактату, але він був нецивілізованим дитям природи і хай і підсвідомо, але ревно беріг у своєму мускулистому тілі ту енергію і те неса-

мовите бажання, яке давно вже й безповоротно втрачені двоногими ловеласами на звивистих шляхах еволюцій...

За життя свого Ельвіра спізнала немало мужчин. Щоправда, все те було ще до Олега, бо, вийшовши заміж, вона якось несподівано для себе самої одразу ж вгамувалась і навіть зробилася мало не пуританкою. Утім, в останні рік-два, коли Олег помітно збайдужів до неї, Ельвірі все важче вдавалося стримуватися, і хто його знає, чи й стрималася б, якби трапився якийсь настирливий домагач. Мабуть, широко признавалася собі, що ні...

І ось тепер відчувала страх перед тим, що такого все-сильного вдоволення не знала ще ніколи раніше. Й коли спала та хвиля непомірного, дикунського блаженства і Олдрідж, лизнувши наостанок шерхавим язиком Ельвірине лоно, м'яко зістрибнув на підлогу та, граціозно виструнившись, подефілював до свого кутка, вона ще довго не могла заспокоїтись. Різні думки приходили до неї, але жодна не похитнула і не затьмарила незвіданих ще жодного разу дивовижних емоцій і почуттів... Коли й минулося це шокове напівбезпам'ятство, ніщо все одно не стривожило душі. Почувалася так, наче щойно пройшла через чистилище раю. Не було ні докорів сумління, ні огиди, ні сорому, було тільки блаженство і нічого більше, крім нього...

Відтепер це солодке божевілля переслідувало Ельвіру повсюди. Вона дуже змінилася, стала заглибленою в себе, втратила будь-який інтерес до всього, що відбувалося поза порогом квартири малосімейки, квартири, яка надійно ховала від сторонніх очей її таємницю. Рівно о сімнадцятій вона виходила з контори і, заскочивши до гастроному, о сімнадцятій тридцять була вдома. Нагодувавши Олдріджа, вела його на прогулянку. Звичайно шлях їхній лежав до парку, де, вибравши безлюдну місцину, вони втішалися усамітненням, доки сонце не сповзало з неба і на вулицях не засвічувалися ліхтарі. За цей час Ельвіра вихлюпувала на дота стільки ніжностей і лагідностей, що коли нарешті поверта-

лися додому, він робився несамовитим і нахабним, тіло його тремтіло, очі наливалися паленіючим шалом, і коли Ельвіра, не засвічуючи торшера, скидала з себе одяг, Олдріджа вже не вистачало на те, щоб дочекатися тієї миті, коли вона сама рвучко і нуртівливо затисне його в свої обійми, а її теребкі пальці торкнуться його міжніжжя...

— Єдиненький ти мій, ріднюсінький! — постогнувала Ельвіра, пірнаючи в гарячу купіль спохіті, й до крові кусала від задоволення губи, коли його міцні лапи втискалися в її боки.

А на ранок, ставши перед дзеркалом, помічала на тілі синюваті значки.

— Ну, що ж це ти так? — докірливо хитала головою.

Олдрідж, почувавши провину, уникав її погляду і чвалав до дверей. Вона випускала його, а сама підходила до вікна і стежила за ним, ніби боялася, що з Олдріджем може щось статися. І тільки коли пес, подолавши щоранковий маршрут за дитячу пісочницю, біг назад до під'їзду, їй відлягало од серця...

Того ранку все було, як завжди.

Ельвіра прочинила перед Олдріджем двері й пішла до вікна. Але щось її затримало, — потім ніяк не могла пригадати, що саме, — а коли розсунула штори й визирнула у двір, очам її відкрилося жахливе видовисько...

Не тямлячи себе, кинулася з кімнати, промчала коридором і, не чуючи під собою ніг, в один постріб злетіла з високих сходів під'їзду.

— Олдрідж! — заверещала, трясучись всім тілом.

Пес ніяк не відреагував на погук. Лише тоді, як удруге залящав, відлунюючись од стін будинку, розпачливий крик жінки, зупинився на хвильку і зиркнув на неї таким холодним і невидущим поглядом, що Ельвіра уклала на місці, не в силах бодай поворухнутися, — а Олдрідж, мотнувши головою, ніби проганяючи спередочей примару, кинувся навздогін рудошерстій дворняжці, наздогнав її під будівельним

парканом і...

— Олдрідж! — продерся крізь щільно зімкнуті, мертвно бліді Ельвірині вуста деренчливий спазм, і ураз в грудях її завирувала знута, по тому все нутро спалахнуло, наче сухе гілляччя від піднесеного сірника, й на тому вогні у долю секунди закипіла сліпа й нестримна в своїй рішучості ненависть, що нараз вивела Ельвіру з оціпеніння, вклала в долоню уламок арматури, який незвідь звідки втрапив під руку, і щосили штовхнула її вперед...

Його бездиханне тіло глухо вдарилося об паркан і, не тріпнувшись навіть, розпласталось біля її ніг. Цівочка ще не схололої від спохіті крові просочилася з пробитого черепа й поволі збігла в западину скаправілого ока, навіки ховаючи від світу німе і скорботне:

— За що?..

---

---

## **ПРИГОДА ЛЕЙТЕНАНТА СОЛОВЕЙЧИКА**

Ось уже другий місяць лейтенант Вася Соловейчик мріє стати старшим лейтенантом.

З цією мрією він щодень прокидається, з нею ж справляє, сидячи з блаженно заплющеними очима на унітазі, ранкові потреби, з нею ж снідає і з нею ж вирушає на службу, зодягнувши темно-синього костюма, білу сорочку і червон краватку.

Трудиться Вася у вельми солідній і вельми секретній установі, сама назва якої, за щирим Соловейчиковим переко-  
нанням, повинна викликати панічну повагу у кожного, і, з  
огляду на це, Вася частенько жалкував, що йому не дозво-  
ляється ходити по місту у формі. Щоправда, відтоді, як Вася  
сповна віддався мрії про третю зірочку, він дещо переглянув  
свої погляди, прийшовши врешті-решт до висновку, що ця  
обставина навіть на руку йому.

“От, скажімо, — мізкував Вася, — познайомлюся з яко-  
юсь симпатичною кралечкою, а вона стане розпитувати мене,  
то я їй візьму й скажу, що я старший лейтенант... Ні, скажу,  
що капітан! Вона ж може і не повірити, що такий молодий, а  
вже капітан, і спитає, чого я не у формі. А я тоді їй скажу, що  
я на такій службі, що не можна носити форму...”

Вася, утім, знав, що нічого подібного трапитися з ним не  
може, адже інструкція суворо забороняє всілякі там вільності  
в знайомствах, і коли у фірмі дізнаються про позашлюбні сто-  
сунки, то можуть бути великі неприємності. Але Вася був не-  
виправним мрійником, а тому вряди-годи все-таки дозволяв  
собі подібні гріховні фантазії.

Загалом, скільки Соловейчик себе пам'ятає, він завжди  
тільки те й робив, що мріяв. Але чомусь так складалося в  
житті, що мрії так і залишалися мріями, надто ж ті, які заве-  
дено називати заповітними.

Скажімо, змалечку Вася мріяв вирости високим, струн-  
ким і — незнано, правда, чому — мати ямочку на  
підборідкові. З ямочкою йому таки поталанило — хоч і мале-  
сенька, ледве помітна, але є, — а от щодо високого та струн-  
кого...

— Ой, доню! — сплеснула в долоні майбутня Соловейчи-  
кова теща, побачивши Васю вперше. — Який же він мирша-  
венький, аж щічки наскрізь світяться!

Сказано це було, звісно, не для майбутнього зятя, не-  
нав'язливо перед цим відправленого у сіни за лимонадом, але  
Васькові вуха ще з дитячого садочка мали цілком са-

мостійний і ніяк не залежний від нього самого потяг прикладатися до косяків дверей, замкових шпарин і т.д.

Відверто кажучи, слова майбутньої тещі його нітрохи не образили. Навпаки, серце здригнулося радісним сподіванням, що зараз Светі — тобто кандидатурі у майбутню половину — буде рішуче сказано: “Хоч проси, хоч моли, а за нього я тебе не віддам!” Тож Вася, наслідуючи дію свого самостійного вуха, усім хлопчакуватим своїм тільцем прилип до дверей, холонучи від передчуття, що ось зараз здійсниться хоча б одна з його мрій. Але й цього разу не судилося, чорт візьми! Майбутня теща, зітхнувши, сказала доці: “Не хотіла б я тобі такої пари, та хай вже! Та й живіт у тебе такий вже, що не сховати...”

Після цих слів Вася й собі важко зітхнув, і хоч зробив це мимоволі, але не безпричинно: і тоді ще, й тепер, надбавши майже п’ять літ сімейного стажу і двоє діток в доважок, він не був впевнений, що той “живіт” — його рук, чи то пак ..., справа...

Через ту ж таки зовнішню непоказність Васю не хотіли брати до спецшколи, отож Соловейчик змушений був три роки заробляти собі рекомендацію, виконуючи добровільно і майже безоплатно всілякі дрібні доручення фірми. А що був він аж занадто старанний, то це йому мало не зашкодило: дуже ж бо “шеф” не хотів втрачати такого безвідмовного агента і, як зрозумів Вася пізніше, ставши лейтенантом, зумисне зволікав з клопотанням перед начальством про направлення його, Соловейчика, на навчання...

Після спецшколи Вася півроку насолоджувався своїм новим становищем, яке, за його щирим переконанням — врешті, усі Соловейчикові переконання були щирими, хоч і змінювались залежно від директив, — так от, Вася був щиро переконаний, що це становище відкриває перед ним величезні перспективи, і він щовечора, вкладаючись спати, довгенько обмірковував ці самі перспективи. Щедра Соловейчикова уява малювала грандіозні операції по викраденню

секретних паперів ЦРУ, розкриттю розгалуженої агентурної сітки британської спецслужби на заводі силікатної цегли, попередження замаху на президента, і якимось несподівано так виходило, що в центрі подій неодмінно опинявся він, лейтенант (коли викрадали документи)... майор (коли викривали шпигунів з туманного Альбіону)... полковник (коли закривав власним тілом президента) Соловейчик.

На гребені цього шестимісячного піднесення Вася зовсім несподівано для самого себе і всупереч сімейним планам примудрився знову завагітнити дружину, після чого завагітнів і сам — отією мрією про старлейство. Що й не дивно, якщо взяти до уваги, що Света того вечора, коли їй зажадалося чогось кисленького, взяла аркуш паперу й олівця і, проробивши в присутності Васі деякі арифметичні вправи, заявила, що лейтенантської платні для сім'ї з п'яти членів, включаючи і його, явно малувато.

— А що я можу зробити? — занервував Вася, але його нота протесту до уваги взята не була.

— Ти глава, ти й думай! — винесла вердикт благовірна й подибала до туалету ілюструвати серйозність становища, в яке потрапила сім'я внаслідок його, Соловейчика, злочинної необережності.

Вася почував п'ятірнею записинку над скронєю і скрушно зітхнув. Він знав, що на аборт Светка не погодиться, отож надія хіба на...

“Ти в своєму умі! — злякався Вася власної думки. — Як це так? Який викидень?!”

Коли Светка вернулася на кухню, Вася стояв біля вікна і, втопивши погляд у темін за шибкою, подумки виголошував сам перед собою промову про гуманістичні принципи нашого високорозвинутого суспільства, з якої випливало, що він, лейтенант Василь Михайлович Соловейчик, був, м'яко кажучи, не зовсім правий у питанні з вагітністю дружини і можливих варіантів її наслідків.

Та принципи принципами, а дірку в сімейному бюджеті



ними не залатаєш, отож Вася до самого ранку не стулив повік. Всебічно проаналізувавши ситуацію, він врешті-решт дійшов висновку, що найкращий вихід — це прискорити якийсь чином власне підвищення по службі.

Звичайно, Вася давав собі звіт у тому, що домогтися цього буде нелегко. Адже ніяких солідних справ у фірмі найближчим часом не передбачається, в чому, безсумнівно, винні західні спецслужби, які чомусь — ніби назло Соловейчику! — не виявляють жодних ознак інтересу до заводу силікатної цегли. Щодо викрадення документів ЦРУ, то тут Вася, зваживши всі “за” і “проти”, вирішив утриматися від форсування подій і поки що всерйоз узятися за вивчення американської мови. Про врятування життя президентові Соловейчик намагався не думати, бо в цьому випадку йому треба буде загинути самому, чого саме зараз, у такий відповідальний момент вагітності дружини, дуже не хотілося. Та й окрім того, висував Вася беззаперечний аргумент, у президента є охоронці, вони за те й гроші отримують (і, мабуть, немало), щоб у разі чого затулити його від куль путчистів...

Зваживши на всі ці нюанси, Соловейчик зробив висновок, що треба проявити яку-небудь службову ініціативу. Ухопившись за цю ідею, як за рятівну соломинку, Вася з неабияким завзяттям заглибився у донесення агентів, яких у нього по списку значилося дванадцять. Він уважно перечитав донесення, що надійшли протягом останнього місяця, вишукуючи в них яку-небудь муху, з якої, якщо дуже захотіти, можна зробити слона.

Поки повідомлення агентів цікавили Соловейчика тільки задля того, щоб складати звіти про проведену оперативну роботу, то особливих претензій до штату своїх позаштатників він не мав. Хіба що час від часу дорікав комусь із них заради профілактики:

— Щось ви зменшили оберти, давненько вже не подаєте цінної інформації. Візьмемо хоча б останнє ваше донесення. Про що ви повідомляєте? Що сусід ваш, будучи в стані

сп'яніння, під час лайки з дружиною обзивав її "кремлівською сукою". Чи ви, голубчику, забули, що тепер не тридцять сьомий рік і що така, з дозволу сказати, інформація варта хіба що уваги товариського суду або ж товариства боротьби за тверезість. Тим паче, ви допустили суттєву неточність, бо коли ми все-таки дали хід вашому повідомленню, то з'ясувалося, що дівоче прізвище вашої сусідки "Кремлівська", і чоловік, лаючись з нею, кричав "Ти, Кремлівська, сука!", а не "Ти — кремлівська сука"...

Зараз, коли інформація від агентів цікавила Соловейчика з більш прагматичних міркувань, крізь призму конкретно поставленої перед собою мети, прискіпливий аналіз змісту донесень викликав в загалом мирному нутрі лейтенанта шквал розчарування і обурення.

"Ідіоти! — застогнав Вася глибоко захованим внутрішнім голосом, так і не натрапивши в акуратно підшитих стосиках папірців не те що на муху, а й навіть на слід того, що вона колись там могла сидіти. — Придурки! Та таких агентів самих треба притягати за підривному діяльність!"

Гнів його був таким сильним, що він мало не поховав у душі мрію про третю зірочку й підвищення платні, і тільки спогад про сімейні обставини змусив його мужньо перебороти хвилину слабкодухість. Змочивши пересохле від хвилювання горло склянкою мінеральної води, Вася поклявся собі, що доведе цю справу до кінця, чого б йому це не вартувало.

Від цього моменту Вася вирішив поки що відмовитися від позаштатних "вух і очей" і самостійно взятися за збір інформації.

Із попереднього свого досвіду Вася знав, що вичепити щось цікавеньке можна перш за все в чергах за ковбасою, в розмовах біля газетних кіосків та в переповненому у години пік громадському транспорті.

І першого ж дня йому страшенно повезло!

На зупинці біля гастроному "Темп" він забачив одягненого в чорний ненаший костюм високого блондина, який з

першого ж погляду видався Соловейчикові підозрілим типом.

Розгорнувши завбачливо прихоплену “Правду України”, Вася розташувався за десяток кроків від підозрілого типу, прихилившись плечем до будки “Спортлото”, і став стежити.

З усього було видно, що “об’єкт” на когось чекає: він нервово переступав з ноги на ногу, раз-по-раз рвучко смикав рукою й позиркував на годинника, після чого розглядався вусібіч.

“Ага! — зрадів Вася. — Перевіряє, чи його не пасуть...”

Та не встиг Соловейчик дорадити, як помітив, що чоловік дивиться на нього.

У грудях Васиних похололо.

“Невже засік?” — сполохано застугоніло в скронях, і Вася прийняв рішення змінити позицію.

Але поки роздумував, звідки краще буде продовжити спостереження — з холу готелю “Михайловград” чи з вікна хлібного відділу гастроному, як “об’єкт” несподівано наблизився до Васі, якось дивнувато всміхаючись.

Вася розгубився.

Звісно, йому потрібно було б удати, що вкрай заклопотаний і кудись поспішає, але Вася раптом геть забув цей параграф із службової інструкції “Основные правила ведения оперативной спецслужбы”.

“Об’єкт” же тим часом, уважно оглянувши Соловейчика з голови до ніг, запосміхався ще загадковіше, а його глибоко врізані в черепну коробку очі випромінювали якусь особливу, ніби паралізуючу, енергетику.

— Перепрошую, — сказав “об’єкт” тихим, шовковим голосом. — Ви не дуже поспішаєте?

Вася зрозумів: це — посмішка долі!

“Думайте, товаришу лейтенант! — підбадьорив себе. — Оце так фарт!”

Але думав Вася, мабуть, трохи задовго, і “об’єкт”, відчувши щось непевне, відійшов.

Та Соловейчик настроєний вже був дуже рішуче і втрачати дарований долею шанс, звісно, не хотів.

— Зачекайте! — кинувся він навздогін "об'єкту". — Зпчекайте ж!

"Об'єкт" зупинився, а Вася з розгону мало не втелепився в нього.

— Що ви питали? — прошепотів, демонструючи таким чином свою обізнаність з класичними правилами конспірації.

"Об'єкт" привітно усміхнувся тією ж таки старанно прихованою посмішкою і, нахилившись до Соловейчикової залисинки, пошепки повторив сказану хвилину тому фразу:

— Ви не поспішаєте?

"Все вірно! — мало не підстрибнув на radoщах Соловейчик. — Він сприйняв мене за того, з ким мав зустрітися, а це пароль!"

І Вася сказав перше, що прийшло на ум, покладаючись винятково на везіння:

— Взагалі-то ні, — і з затаєною надією глянув в очі "об'єкта".

— То, може, підемо на явку?

"Шпигун!" — щасливо тьохнуло Соловейчикове серце, і він навіть мало не зомлів, уявивши на мить заздрісні обличчя колег, коли вони дізнаються, що ним викрито агента західної спецслужби.

Коли ж "об'єкт", назвавшись по дорозі до явки Веніаміном, відкрився, що працює на заводі силікатної цегли, Соловейчик вознісся на дев'ятий поверх сьомого неба.

Щоправда, його дещо здивувало Веніамінове запитання, чи не треба Васі цегли, але акцентувати на цьому увагу Соловейчик не став, бо подумав, що то — конспіративні теревені.

І по дорозі, а особливо на явці, Веніамін проявляв надзвичайну ввічливість, тож у Васі виникли підстави вважати, що його прийнято за якусь дуже важливу персону, можливо — навіть за резидента. Це припущення зміцнилося ще

більше, коли Веніамін запропонував Васі помитися під душем.

"Отже, — зробив Соловейчик висновок, — резидент мав прибути здалеку!" — і пішов до ванної.

— Може, спинку вам потерти? — рушив за ним Веніамін.

Вася хотів було відмовитись, але подумав, що у них, агентів західних спецслужб, можливо, так заведено, і відповів:

— О, це буде дуже мило з вашого боку!

Веніамін розцвів блаженною посмішкою на півобличчя і похапцем став розщібувати гудзики на сорочці і штанях...

#### Можливий голос з-за кадру

*Переступаючи поріг ванної кімнати, лейтенант Василь Михайлович Соловейчик не знав ще, що потрапив у тенета хитрого і підступного ворога і що через кілька хвилин йому доведеться вступити в жорстокий двобій з цим виродком і паразитом на тілі нашого суспільства...*

— Що ви робите? — заверещав Вася. — Я буду кричати!

#### Продовження можливого голосу з-за кадру

*Сили були нерівні, але, вірний своєму патріотичному обов'язку, товариш лейтенант чинив відчайдушний опір ворожому елементові, будучи щиро переконаним, що його беззавітне служіння справі партії і народу буде гідно оцінене майбутніми поколіннями...*

— Я лейтенант безпеки! — ще несамовитіше зарепетував Соловейчик, збагнувши справжню небезпеку свого становища.

Але вирватися з дужих рук ворога було неможливо. Цього негідника вже ніщо не могло спинити.

---

## ЩЕ ОДНА ІСТОРІЯ КОХАННЯ

Бульварна річ  
у жанрі "нонсенс"

Жорж Сушницький, на прізвисько Стихійне Лихо, неквапом і в глибокій задумі вигулював своє середньозросте двадцятишестирічного віку тіло по доріжці Першого комуністичного бульвару імені Другого Інтернаціоналу.

(Тут не завадило б подати бодай куценькі відомості з історії цього бульвару, але кому це в біса, крім хіба що самого Жорика — краєзнавця-аматора, треба?)

Отож:

Григір Сушницький, нікуди особливо не поспішаючи, спокійненько собі брів вже згаданою вище доріжкою згаданого вище бульвару, і все нутро його при цьому акті було наповнене по вінця великими і честолюбними помислами.

Чи то пак: хотіннями.

(Ох, ці вже хотіння! Жоржу завжди чогось хотілося, але чого саме конкретно і в цілком конкретну мить — він і сам мало коли знав. Не те, правда, щоб зовсім не знав, а просто не знав так, щоб конкретно... Ось і зараз: як не намагався, як не дувся, а ніяк не міг збагнути, якого ж його біса в чорта хочеться? Чи "нудотиків", себто пиріжків з лівером, чи кави — хоча б і ячмінної, чи може?.. Ні-ні! Ніякого "чи може"! Жорик бо ще з учорашнього вечора затявся собі: поки не склепає дипломну, про лямури не може бути й думки.)

Врешті, зовсім фajnенько виходить: кава з "нудотиками" — то саме враз.

І, "Повинуясь приказу желудка, ля-ля-ля...", Жорж Сушницький спрямував себе — спершу помисли, а за ними й тіло — в "Дугу". Тобто в "Райдугу". Але "Рай" вже років зо два як безнадійно і, мабуть, безповоротно спочатку завалився, а затим і зовсім пропав.

АЛЕ РАПТОМ: збоку, зовсім десь неподалік, майже поруч, гримнув постріл.

"Ти диви! — встиг здивуватися Жорж, падаючи зрубаним деревом на мокрий асфальт (бо вночі був дощ). — Стріляють! Невже почалося?.."

Що мало початися, Жорж не знав. І знати, між іншим, не дуже й хотів, бо коли стріляють, та ще й стріляють ні сіло ні впало, то тут вже не до хотінь. І навіть не до ячмінної кави з "нудотиками".

А тим часом поруч щось також лежало і навіть не втузилося, тільки ойкало голосом, дуже схожим на жіночий писк. Втім, Жорж міг і помилятися, отож — аби пересвідчитися у тому чи в іншому — він обережно, міліметр за

міліметром, повернув голову і...

... стрівся поглядом з великими, переляканими, але, попри те, таки красивими очима. Вірніше, оком. Але і його одного було досить, щоб зрозуміти: *це вона!*

— Пробачте, — прошепотів Жорж, хвилюючись. — Не скажете, коли ваша на те ласка, котра година?

— Ні, — чомусь знітилася вона. — Все так несподівано...

— О, ви маєте резон! І навіть ду...

Жорж не договорив. Вірніше, йому не дали цього зробити, бо раптом біля самісінької лисинки — невеличкої, на три мідних п'ятаки — загупали важкі чоботиська сорок третього розтоптаного розміру.

— Граждани, чаво це ви тут розляглися? Плязж вам здесь чи га?

Це була рідна, знайома до сліз радості на очах радянська міліція в особі пузатопикого сержанта, котрий так і випромінював начищеними до щенячого лоску халявами непідробну суперщирю турботу про громадський порядок. І самих громадян, ясна річ.

— Уставайте, громадяни! Асфальт холодний, ще возьмійоґе простудитесь!

Заскочено-зняковілі, Жорж і *вона* підвелися.

— Пройдьом до райотдела! — наказав сержант, дивлячись, одначе, не надто зле. Співчутливо навіть трохи.

— Для чого? — не оцінив Жорж міліціантової доброти. — Ми ж нічого...

— Как це нічого? — врапт перемінив милість на гнів сержант. — А на асфальті я лежав чи га?

— Так стріляли ж! — розпачливо вигукнув Жорж.

— Стріляли? — вибаннячився сержант. — Хто? Гдє? Когда?

Його ніби штрикнули гостряком вітчизняної парасолі у те місце, з якого беруть початок ноги, і він несамовито затулав чобітьми:

— Мовчать! Разбірьомся! Єслі хто стріляв — зловим і на-



кажим! А лежать всьоравно не положено!

До Жоржа нарешті доперлось, що ситуація серйозна, якщо й не зовсім загрозлива: чорти б вхопили ту стрілянину, а разом і сержанта з дамочкою!.. Утім, дамочку хай залишать. Вона ж, якщо розібратися, ні при чому і вини її майже ніякої, хіба що тільки та, що вляглася так необачно поруч. Якби упала хоча б на метрів десять збоку чи позаду, то все, може, й обійшлося б. А то й справді бог знає що можна подумати... Це ж якщо отак будь-кому заманеться лежати серед білого дня в парі з протилежною статтю на тротуарі, під ногами, так би мовити, живого люду, то куди ж ми зайдемо!..

— Пройдьомте, пройдьомте! — повторив наказ сержант, кладучи руку на незащібану кобуру, з якої визирав кінчик малосольного огірка. — І без шукот!

Цього вже міг би й не казати:

які тут в біса можуть бути жарти,

хоча би і в умі,

якщо рука на кобурі?

І Жорж, навіть не зітхнувши з прикрістю, рушив з місця, думаючи тільки про те, що з інституту його тепер попруть як стій і дивись.

Дамочка йшла за Жоржем, а сержант — за ними обома, щасливо й гордо, ніби мисливець після вдалого полювання на вепрів.

Та нараз дамочці господь повернув тямую і трішечки розуму, й вона заревіла:

— Но-но! — прикрикнув міліціант. — Не допоможе, не надіється!

— Відпустіть! — заблагала Жоржова співхалепниця, розтираючи туш з вій по усьому обличчю. — Я більше не буду! Ніколи не буду!

— Що не будеш? — остовпів сержант.

— Ну... з мужчинами... на тротуарі...

— На каком таком тротуаре? — здивувався сержант. — Га?

Мабуть, в його голові перемкнуло якусь клеми в єдиній клепці. Стояв, зиркав на затриманих і, по очах було видно, ані грамини не міг второпати.

— А й в самому ділі, — промимрив врешті, — чаво б це вам лежать на тротуарі? Хіба кроватів нема чи скамейок? Ну, харашо, йдіть собі. І щоб я вас більше не відів! Обох! Га?!

Не ймучи щастю, Жорж і дамочка, не подякувавши навіть з поспіху, швидесенько перебігли на той бік вулиці і чкурнули врзнобіч...

Минуло десь так років з вісім чи й навіть дев'ять.

Одного ранку кандидат у кандидати краєзнавчих наук Григорій Ілларіонович Сушницький (псевдо: Великий, Мокрий, Кутузов) весело й безтурботно, на скільки дозволяло йому суспільне становище, прогулювався, тобто рухався, доріжкою Першого демократичного бульвару імені Других всеукраїнських зборів Народного Руху в напрямі кафе "Козацькі солодощі", як раптом:

**ДЕСЬ ЗБОКУ ГРИМНУВ ПОСТРІЛ...**

Поруч щось лежало і не вовтузилося. І навіть не пописувало.

Це була вона.

— Пробачте, — розхвилювався Григорій Ілларіонович, — ми з вами вже, здається, зустрічалися?

— О, так! — не менш схвилювано відшепотіла вона. — Це було...

Вона не докінчила, бо з'явилися черевича сорок третього з половиною розміру і над бульваром, аж до найвіддаленіших його закутків, рознісся грізний бас:

— Панове, я ж попереджував! Думаєте, забув? Ні, старший лейтенант Гага нічого й ніколи не забуває! Пройдемо, панове!

Його вишукана мова й начищені до лиску урядових лімузинів черевики зробили своє: Григорій Ілларіонович не пи-

тав "Навіщо?", пані не плакала, і коли кандидат у кандидати підвівся сам і допоміг зробити це їй, вона віддячила майже закоханим поглядом.

І тоді Григорій Ілларіонович не стрималися:

— Я мріяв, я снів цією зустріччю...

Вона також не стрималася:

— І я...

Пан кандидат у кандидати просяяв лицем, ніби нескаламучена калюжка від сонячних променів. І зважився на ще більше:

— Після міліції підемо до загсу, добре? — запропонував, тамуючи і так затамований подих.

Тепер настала черга просяяти її обличчю.

Згода усмішкою випурхнула із кутиків її губ, посадовивши двійко цютливих ямочок на порожевілі вмить щічки.

І цього було досить, і не треба було вже ніяких слів...

Старший сержант Гага також усе зрозумів. І совісті у нього — дарма, що двадцять літ відбехав на стражі порядку — таки трохи знайшлося.

"Раз таке діло, — постановив, — відпущу й цього разу! Але якщо попадуться втретє!.." — і непомітно заскочив за ріг будинку.

Однак амністовані закохані того не завважили і, туркочучи, мов голуби на даху міськради, несхибно трималися курсу на райвідділ внутрішніх справ — цей проміжний пункт їхньої дороги до щастя.

---

---

## ЯК Я СТАВ ІМПОТЕНТОМ

Перші так звані демократичні вибори особисто для мене закінчилися тим, що у переддень всенародного таємного голосування я став імпотентом.

Щоправда, збагнув я це не одразу, але факт залишається фактом незалежно від того, коли ми його помічаємо.

Отже, тепер я імпотент, і наша рідна, донедавна найкраща в світі, медицина нічим зарадити мені у цій біді не може.

Власне, не так мені, як моїй дружині, бо потерпає насамперед вона.

Я ж, коли відверто, навіть у деякому виражі, бо нарешті отримав неперевершену можливість весь свій час віддавати літературі, ні на що інше практично не відволікаючись.

Тепер мені не докучають шанувальниці мого таланту і я позбувся не дуже вигідного в багатьох вимірах почуття обов'язку перед ними, бо виконати той обов'язок просто не в змозі.

Отже, я поринув у дивовижне відчуття спокою і можу вважати себе найвірнішим у світі чоловіком, а моя половина, ясна річ, не має аніякісньких підстав запідозрювати мене в зрадах, як це вона робила досить часто донедавна.

Щоправда, зважаючи на те, що дружина моя досить таки ще молода і, крім того, лише нещодавно — в результаті моїх багатолітніх і неймовірних зусиль — нарешті засвоїла усі принакності фізичного інтиму, перед нами обома постала досить таки непересічна проблема.

Будучи, позаяк усе інше, людиною з високогуманістичним началом, я не міг спокійно дивитися на її страждання. Але чим я міг зарадити? Хіба тільки тим, що якось увечері сказав:

— Знаєш, кіско, я не буду заперечувати, якщо ти заведеш собі коханця. Головне, аби людина добра попалася...

Але цей благородний мій жест лише підлив масла у вогонь: дружина розплакалася, її затрясло, губи побіліли.

— Як ти можеш?! Як ти можеш?! — заламала до стелі руки.

Аби заспокоїти її, спробував віджартуватися:

— Пробач, але ж ти добре знаєш, що я — навпаки! — не можу...

Та реакція була цілковито зворотною до очікуваної.

— Ти ще й знущаєшся! — впала дружина в істерику. — Мало того, що...

Вона не договорила, бехнулась на тахту й зайшлася

таким несамовитим риданням, що я заспішив викликати "швидку".

Між іншим, вчинив я дуже навіть мудро, бо на той час, коли "швидка" прибула, у кіски почався серцевий напад. Сьогодні вже минає третій тиждень, як вона в реанімації, а я, в силу цієї обставини, випробовую на собі іділющий вплив лікувального голодування, яке — чим далі, тим більше — стає все менш лікувальним. Вночі я ніяк не можу заснути, бо в животі так булькає, що навіть ватні томпони, якими затикаю вуха, не допомагають.

Тож, аби заснути, лягаю горілиць, натягую на голову ковдру і починаю рахувати. Рахую до трьох, іноді — до половини п'ятої, та найчастіше засинаю вже тоді, як радіо починає хрипіти: "Живи, Україно, прекрасна і сильна..."

І хоч я не маю нічого супроти того, аби Україна жила прекрасною і сильною, тим паче тепер — після перших так званих демократичних виборів, але все-таки волів би засинати на шість годин раніше разом з "Союзом нерушимым республик свободных"...

Але, на жаль, і тут я безпомічний.

Знімаючи від безсоння, згадую, як я став імпотентом. І, хоч як не дивно, ще жодного разу навіть краєм думки не подумав проклинати на чому світ стоїть перші так звані демократичні вибори. Адже знаю, що моя імпотенція ніц не варта у порівнянні з тим, що цих виборів народ — може — чекав сімдесят з лихвою літ. Як бачите, завдяки своїй високій громадянській свідомості я досить легко переживаю особисті незгоди. Більше того, впевнений на сто відсотків, що знайдеться далеко не один десяток чоловіків, ладних пожертвувати власною потенцією во ім'я блага народу!

А почалося все з того, що у переддень виборів я опівдні вийшов з квартири й натиснув на кнопку виклику ліфта.

Тепер мені зрозуміло, що коли б не полінувався зійти з сьомого поверху на власних двох, то все могло скластися інакше й моя дружина навряд чи лежала б зараз в реанімації.

Але я полінувався, а коли зайшов до кабінки — вжахнувся: на стінці її масляною фарбою кольору бердичівської цегли було написано...

Ні, не брутальне слово із трьох літер, до якого ми вже до того звикли, що коли не надibuємо його, скажімо, у громадській вбиральні чи на дверях під'їзду, то починаємо почуватися ні в сих ні в тих. Тобто — цілковито дискомфортно!

Ні і ще раз ні!

Стінка кабінки безальтернативно вимагала: "Голосуйте за Матвеева!"

Це не могло не обурити до глибини душі, хоч я і не мав нічого проти того Матвеева. Але я категорично проти, аби навіть заради високих цілей перебудови, демократії і гласності псувалося державне майно!

З тією обуреною до глибини душею я і вийшов у двір.

А він зустрів мене опасистою тіткою Катькою із мого оповідання "Фатальний кінець коханця Олдріджа". Катька саме приклеювала на стовпчика біля дитячої пісочниці якусь папіренцію. Я підійшов ближче і, зазирнувши через тіткатишне плече, прочитав:

*Хто хоче мати ковбасу — голосуйте за Сову!*

— А хто він, цей Сова? — поцікавився я.

— Не цей, а ця! — роздратовано відказала Катька і, щось там ще промимривши собі під ніс, забралася геть.

Я зрозумів, що хтось їй розповів про моє оповідання (сама б вона його ніяк не могла прочитати, бо й чи знає про існування журналу "Авжеж!", в якому ту річ було надруковано) і тепер до кінця днів своїх і моїх матиме мене за найлютішого особистого ворога.

— Ну й біс із тобою! — кинув я подумки услід Катьці, й попростував через пустир до тролейбусної зупинки.

На зупинці (тій самій, на якій я "убив" Васька Мейдика, героя однієї з моїх повістей) в очі мені втрапив плакатик з

цілком протилежним, аніж у тому, що приклеювала у дворі Катька, змістом. Автори його, не дуже ускладнюючи собі життя зайвим мудруванням, закликали:

*Хто хоче мати ковбасу — не голосуйте за Сову!*

“Н-да, — зітхнув я, — без художнього смаку і не оригінально...”

Аби відволіктися від агіток, що вже починали набридати й дратувати, я відійшов убік і заходився спостерігати за двома жіночками, котрі про щось запально сперечалися.

В одній з них мені сподобався високий бюст (“Саме такий, — вирішив я, — повинен бути у героїні моєї нової повісті!” — і спробував зафіксувати побачену розкіш у пам’яті), інша мені imponувала гордовито зведеним підборідком і крутим вигином стегон. Прошу не забувати, що тоді я ще не був імпотентом, і мій інтерес до цих симпатичних мегерок був не чисто творчим, хоча, захопившись спозиранням їхніх принад, я все-таки намагався виліплювати в уяві такий собі синтезований тип чарівної особи, яку не соромно буде запустити на сторінки свого чергового супершедеврального твору.

Аж раптом до мого слуху долетів уривок їхньої розмови.

— А я буду голосувати за Матвеева! — заявила жіночка з гордо піддертим підборіддям.

— Ну й дурна! — зовсім не по-літературному відреагувала на те жіночка з привабливим бюстом.

Мені полячніло.

“Hi! — затаївся собі, трохи оговтавшись від почутого. — Ці для мого твору не підходять! Моя героїня повинна бути абсолютно байдужою до політики, її повинен цікавити тільки секс і нічого більше, крім нього!”

Але позбутися почуття подразливості і розчарування було нелегко. Як не намагався не звертати надалі увагу на цих двох, а тим паче не дослухатися до їхньої балачки, а однак



нічого вдіяти з собою не міг. І тому полегшено зітхнув, коли нарешті під'їхав тролейбус. Ще більше просвітліло на душі, коли побачив, що обидві подруги, захопившись суперечкою, так і zostалися на зупинці.

“Слава богу!” — подумав я, та в цю мить наді мною щось зашаруділо й на нещасну мою голову вихлюпнулось:

*Шановні виборці! Закликаємо вас віддати голоси...*

Отямився від того, що хтось безжально хлистав мене по обличчю.

Я відкрив очі і побачив миле личко з густо натушованими війками й пасмом змокрілого волосся, що прилипло до скронь.

— Вам краще? — спитали мене малинові губи.

Я не знав, краще мені чи ні, але на всяк випадок погодливо кивнув.

— Може, на вулицю? — знову спитали малинові губи.

— Еге ж...

Сидячи на лавочці під дашком незнайомого під'їзду, я мало—помалу оговтався майже цілком.

— І настрахали ж ви мене! — сплеснула в долоні володарка натушованих вій. — Часто з вами так буває? — поцікавилась за мить.

— Ні, вперше... — відповів я, опускаючи погляд донизу, бо нарапт відчув сором за ту свою кваліть. Помовчавши трохи, сказав: — Я, мабуть, піду...

— Ой! — спохопилася моя рятувальниця. — Куди ж ви підете? Ще, не дай господь...

— Та ні, ні! — досить безцеремонно вивільнився я з її рук. — Не турбуйтеся, нічого не трапиться...

Але вона категорично відмовлялася мене відпустити.

— Зайдемо до мене! — сказала тоном, що не терпить заперечень. — Я мешкаю тут неподалік. Вам зараз треба випити міцного чаю й прийняти ліки!

Вловивши мій здивований погляд, додала:

— Вважайте, що вам поталанило! Я, щоб ви знали, лікар...

Справді, після чашки чаю і пігулок, які вона мало не силою запихнула мені до рота, я відчув себе зовсім здоровою людиною.

— А я вас знаю! — несподівано приголомшила лікарка, загадково усміхаючись.

— Звідки? — здивувався я.

— Ви письменник, правда ж?

— Так, — розгубився дещо я. — Але...

— Що "але"?

— Ніколи не думав, що належу до тих майстрів художнього слова, яких впізнають на вулиці...

— Ну, по-перше, не на вулиці, а в тролейбусі, а по-друге, то я не одразу вас і впізнала, — призналася відверто, а я подумав: "Могла б і збрехати..." Вона ж тим часом провадила далі: — Ви до нас у лікарню приходили, читали свої твори. Пам'ятаєте?

— Взагалі-то я багато куди хожу на творчі зустрічі, — непевно промовив я, даремно силкуючись пригадати, коли це і якого чорта було занесло мене до їхньої лікарні. Може, під доброю мухою був?..

А втім, її не дуже й обходило, пам'ятаю я чи ні, і розмова переметнулася на інші сфери. Вона запитувала, наприклад, чи важко бути письменником, і коли я відповідав, що нелегко, співчутливо хитала головою. Ще її цікавило, звідки я беру теми для творів, як до моїх писань ставиться сімейство, врешті — чи багато заробляють письменники...

Загалом, цілком природний інтерес, який дещо втішав моє самолюбство, тож я залюбки і досить ґрунтовно відповідав на всі її запитання, і навіть не помітив, як на столі з'явилися пляшка і закуска.

— До речі, спирт! — попередила вона її останній мент, коли я вже підніс наповнену до країв чарку до губ.

Спирт я полюбляв, тим паче, що не так[вже й часто доводиться його пити, отож, посміхаючись, зично виголосив тост за здоров'я й нев'янучу вроду господині і, маючи намір здивувати її, вихилив чарку в один мах.

Вона, однак, не здивувалася, а вчинила так само, викликавши тим непідробне моє захоплення. Помітивши його, сказала, надламуючи будерброд:

— Я ж лікарка!

За кілька хвилин, після другої, а особливо після третьої, ми почувалися, мов давні і добрі знайомі. Врешті, і скінчилося все так, як і мало б скінчитися: ми перейшли з кухні до спальні, вона ввімкнула магнітофона, зсунула на вікні штори і розстелила ліжко.

Я піймав себе на думці, що все відбувається так, як вже колись було описано мною в одній новелці із циклу "Двоє в ліжку", і потішився цим неймовірним збігом реального життя й творчої фантазії.

"Ось, — подумав, акуратно вішаючи штани на спинку стільця, — ще одне переконливе свідчення того, що справжній талант здатен прогнозувати й передбачати події на багато літ вперед..."

Тут я помітив на своїх нових, куплених на днях дружиною за мій гонорар з "Комсомольської зірки", трусах вже добре відомий заклик: "Голосуйте за Матвеева!" В душі замуляло, але ж моя чарівна лікарка, не гнючи часу, вже звабливо випростувала руки й кликала до себе, і я, не вагаючись більше ні грамулі, пірнув під ковдру.

Але те, що сталося за кілька хвилин, спрогнозувати не зміг би і найталановитіший, найгеніальніший письменник, навіть такий, як Бодя Жолдак (*варіанти: Даниленко, Діброва, Ульяненко та будь-хто інший, крім Жені Пашковського*)! Бо сталося таке, що генію ані при здоровому, ані при хворому умі ніколи у мізки не впреться...

Отож: саме в той момент, коли, як це заведено писати в українській прозі, наші тіла зійшлися в непереборимому нур-

туючому прагненні одне одного, коли я відчув, що зараз зйду на вершину блаженства, коли гарячі хвилі несамовитої спохіті вихопили наші душі з буденного плину життя, — під вікном заскреготіли гальма і загарчав Олдріджем мегафон: “Шановні виборці!..”

Тіло моє враз покрилося інеем, серце завмерло і я, вдру-ге за цю злочасну суботу 17.03.89. втрачаючи свідомість, відчув, як щось безгучно тенькнуло всередині, ніби порвалася басова струна на контрабасі...

Через три місяці консилиум світил із столичного інститу-ту виніс свій печальний вердикт: “Втрата потенції внаслідок сильного психічного потрясіння”. Сказали, що за лікування можуть взятися, але нічого з того все одно не вийде...

Отже, тепер я імпотент. Та, чесно кажучи, не дуже тим переймаюся, бо впевнений, що література наша від того тільки набуде. Щоправда, дружину трохи шкода. Але ж я не маю нічого проти, аби вона завела собі коханця. Хоч би й того ж Матвеева. Тим паче, що він таки переміг на виборах.

---

## Примітки

*Скибка місяця у вікні навпроти.* Новела написана 1989 року. Перша публікація — в альманасі “Житній ринок” (Житомир, 1989, ч. 1).

*Текля з Марією та ще хтось третій.* Оповідання написане в грудні 1991—січні 1993. Не друкувалося.

*Absurd a la novel.* Новела написана 1990 року. Перша публікація — в журналі “Авжеж!” (1991, ч. 1; під назвою “Абсурд а ля новел”).

*Фатальний кінець коханця Олдріджа.* Оповідання написане 1990 року. Перша публікація — в журналі “Авжеж!” (1990, ч. 4).

*Пригода лейтенанта Соловейчика.* Оповідання написане 1990 року. Перша публікація — в журналі “Авжеж!” (1991, ч. 1).

*Ще одна історія кохання.* Новела написана 1992 року. Не друкувалася.

*Як я став імпотентом.* Новела написана 1990 року. Перша публікація — у журналі “Авжеж!” (1991, ч. 8).

---

## Зміст

Скибка місяця у вікні навпроти  
3

Текля з Марією та ще хтось третій  
7

Adsurd a la noveli  
30

Фатальний кінець коханця Олдріджа  
34

Пригода лейтенанта Соловейчика  
48

Ще одна історія кохання  
57

Як я став імпотентом  
63

Примітки  
72

*Літературно-художнє видання*  
**Врублевський Василь Марцельович**  
**СІМ ІСТОРІЙ**  
Новели та оповідання

Житомир, видавництво журналу "Авжеж!", 1993.

*Віддруковано із оригінал-макетів видавництва.*  
Друкарня ВЦ "Око", м. Житомир, вул. Черняхівського, 106.  
Зам. 71-07/93. Наклад 7100 прим.